



# RIKOSS

**Poljudnoznanstvena revija s področja ljudi z okvaro vida**

**številka 4 / 2014**

KOLOFON

RIKOSS

Poljudnoznanstvena revija s področja ljudi z okvaro vida  
letnik 13, številka 4 / 2014  
ISSN 1854-4096

Izhaja 4-krat letno v elektronski in zvočni obliki in je brezplačna.  
Spletna stran: <http://www.zveza-slepih.si/rikoss/>  
Izdaja: [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)

Odgovorni in tehnični urednik: [Marino Kačič](#)  
Uredniški odbor / sodelavci: Brane But, Jože Gregorc, Metka Pavšič, Jure Srebrovič,  
Slavica Bukovec Zupanič

V reviji se objavlja priporočila in izsledke testiranj nove specialne IKT opreme, strokovne članke o spoznanjih z relevantnih področij, možnostih za izobraževanje, delo, prosti čas, o izkušnjah v povezanosti/vključenosti, o osebnih življenjskih in delovnih izkušnjah ljudi z okvaro vida, njihovih svojcev, strokovnjakov vseh podpornih služb in drugo. Vsi prispevki so avtorizirani, avtentični in se nanašajo na področje "ljudje z okvaro vida".

=====  
Avtorske pravice za prispevke, sprejete v objavo, pripadajo reviji Rikoss. Uredništvo si pridržuje pravico preurediti ali spremeniti dele besedila, če tako zahteva jasnost in razumljivost, ne da bi o tem prej obvestili avtorja. Avtorji prispevkov so odgovorni za avtentičnost besedila in svoja stališča.

© Revija Rikoss (ime, oblika in vsebina) je zaščiten z zakonom o avtorskih pravicah. Revija ali katerikoli njen del ne smeta biti razmnožena ali spremenjena v kakršni koli obliki (elektronski, zvočni, tiskani ali drugi obliki) brez predhodnega pisnega dovoljenja lastnikov avtorskih pravic: © Revija RIKOSS in Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije.

[Domov](#) [Uredništvo](#) [Naročite brezplačen Rikoss](#)

=====

## KAZALO

### UVODNIK: Prednovoletni teater

*(Kako lahko dober namen pripelje do smešnih rezultatov)*

*Marino Kačič*

### AVTOPORTRET: SANJA KOS

*»Življenje je kot ogledalo: smeji se ti, če ga gledaš nasmejano!«*

### POPOTNIŠKI UTRINKI: Malezija, dežela tisočerih lepot (2. del)

*Marinka Jerič*

### INTEGRACIJA: Tiflopedagog ima pomembno vlogo pri vključevanju otrok z okvaro vida

*(pogovor z mladima tiflopedagoginjama)*

*Slavica Bukovec Zupanič*

### NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: Tehnični pripomočki po novem

*Brane But*

### DOBRO JE VEDETI: Vizualne podobe v zvoku

*(prilagoditve vsebin na RTV Slovenija, filmi z zvočnim opisom)*

*Slavica Bukovec Zupanič*

### PAMETNI TELEFONI: "Je tablica za slepo ali slabovidno osebo primeren pripomoček?"

*Jožef Gregorc*

### NAMIGI IN NASVETI: Deset najboljših brezplačnih protivirusnih programov leta 2014, Sedem načinov, kako opraviti s Facebook neprijetneži

*Brane But*

### OGLASNA DESKA: Mednarodni fenološki park v mestnem parku Tivoli

*Sabina Dermota*

### NOVIČKE: Obisk strokovne ekskurzije tehničnih pripomočkov v Münchnu, Narejen pametni telefon izključno za slepe

*Jure Srebrovič*

## UVODNIK: Prednovoletni teater

*(Kako lahko dober namen pripelje do smešnih rezultatov)*

Avtor: *Marino Kačič*

Lektoriranje: *Albert Kolar*

[Pošlji komentar](#)

December je čas za proslavljanje, obdarovanje, izrekanje dobrih želja za prihodnost. Za tiste, ki se radi učijo, se želijo spreminjati, zoreti in izboljševati, pa je tudi primeren čas za pogled nazaj, na prehojeno pot. Kdaj sta obdarovanje in pogled na prehojeno pot smiselna in kdaj morda ne?

Obdarovanje ni vedno obdarovanje

Verjetno se nas večina strinja s tem, da obdarovanje doseže učinek, ko to naredimo v prvi vrsti z namenom drugega osrečiti, ko komu želimo na tak način izraziti zahvalo, naklonjenost, spoštovanje. Bolj kot lahko to naredimo brez pričakovanja povračila, bolj pristno je in bolj je zares darilo. Bolj kot pa nekaj pričakujemo, čeprav je to le hvaležnost, manj je darilo in bolj je sredstvo za izmenjavo.

Kaj pa takrat, ko vemo, da darila ne damo z namenom hvaležnosti ali osrečitve drugega, ampak zaradi obveznosti, dolžnosti, pričakovanj drugih, ali zahteve okolja? Odnosi v družbi načeloma temeljijo na dam - daj. To še ne pomeni, da niso pristni, niti ne pomeni, da ne bi mogli nekoga pristno obdariti in doseči presežka zadovoljstva, ki ga praviloma doživimo le ob iskreni dobronamerni obdaritvi. Iskrenost in dober namen pa sta odvisna od posameznikove notranje naravnosti in ne toliko od zahtev ter pričakovanj okolja. Na primer iskreno izrečene želje so lahko tudi oblika darila, če niso izrečene le kot vljudnostna fraza. Po drugi strani pa darilo ni odvisno samo od tistega, ki daje, temveč tudi od tistega, ki sprejema. Če je ob darilu prejemnik razočaran, očitno ni pričakoval dobljenega, temveč nekaj drugega, bolj določenega.

»Pogled nazaj« – pogled prehojene poti

Največkrat z veseljem pogledamo na prehojeno pot, ko gre za nekaj prijetnega, uspešnega, ko se nam je nekaj dobro izteklo. Tak »pogled nazaj« nas ohrabri, vzbudi zadovoljstvo, upanje, ponos, veselje. Tega pa ni nikoli preveč.

Kaj pa takrat, ko v preteklosti nekaj ni bilo dobro, prijetno ali nismo nečesa najbolje izpeljali? Na to vprašanje ljudje različno odgovarjamo. Nekateri menijo, da je to bolje čim prej pozabiti (se trudijo pozabiti, se izmikajo, iščejo opravičilo v okolju), drugi pa mislijo, da je dobro neprijetne, neuspešne ali celo slabe stvari pogledati, jih osvetliti, razumeti in se iz njih naučiti, kako drugače ravnati, delati.

Seveda ima vsak pravico, da se s svojimi napakami, nehotenimi nerodnostmi iz preteklosti sooči ali ne. Vendar tudi ta pravica mora imeti mejo, kot vse druge pravice. Ta meja je tam, kjer začne naša odločitev škodovati drugim. Toliko bolj to velja, ko smo v določeni vlogi, službi, kjer naša odločitev vpliva na desetine ali celo stotine drugih ljudi. Nezmožnost slišati o svojih neustreznih dejanjih, se skrivati za predpise, je »tiščanje glave v pesek«. Upati si pogledati nazaj, slišati o svojih

napakah, pa kaže na sposobnost prevzemanja odgovornosti, na sposobnost učenja, na modrost.

## Prednovoletni teater

Naslov in podnaslov tega članka sem si izposodil od enega izmed udeležencev, ki je s temi besedami poimenoval preizkus usposobljenosti za uporabo tehničnega pripomočka, v našem primeru prenosnega računalnika za slepe ali slabovidne po Zakonu o izenačevanju možnosti invalidov (ZIMI), ko smo v knjižnici ZDSSS čakali, da pridemo na vrsto. Mnogi bralci poznate to zgodbo, za tiste, ki pa tega ne poznajo, kratek opis ozadja:

V oktobru 2014 je začel veljati izvedbeni akt, ki udejanja Zakon o izenačevanju možnosti invalidov tudi v delu, ki se tiče subvencioniranja določenega deleža enega od cenejših prenosnih računalnikov (določen je limit). Ta pravica ni vezana le na status (stopnjo ostanka vida), ampak tudi na dejansko zmožnost uporabe, kar je edino pravilno. Da pa bi vedeli, kdo je uporabnik, ki zna uporabljati prenosni računalnik in kdo ne, se izvaja preizkus znanja. Zaenkrat ga izvaja v ta namen ustanovljena komisija v okviru ZDSSS. Načeloma lepo in dobro delo, ki pa je pri izvedbi pokazalo tudi svojo šibko plat.

Po mnenju vseh, ki sem jih na izvajanju preizkusa srečal (vključno z nekaterimi uslužbenci), ali ki sem z njimi komuniciral na kak drug način (vseh je bilo okrog 35), se težava skriva v tem, da je pravilnik za preizkus zastavljen le za začetnike in ne predvideva drugih poti dokazovanja usposobljenosti. Zato je v taki obliki za »stare«, napredne uporabnike neresen, podcenjujoč in v taki obliki vprašljiv. Kako naj človek prepozna nekaj smiselnega na preizkusu, kjer mora dokazati, da zna vključiti računalnik, ustvariti mapo in dokument za pisanje besedila, oboje preimenovati ter kopirati ali prenesti v drugo mapo, pri čemer pa poleg mnogih ostalih tudi člani komisije vedo, da ista oseba dnevno uporablja računalnik že desetletja, da zna opravljati zelo zahtevne operacije in da je v nekem obdobju sam učil druge uporabljati računalnik.<sup>1</sup>

Ljudje, ki so bili vključeni v preizkus usposobljenosti, so z njim izražali močno nezadovoljstvo, jezo zaradi osebnih stroškov, potratnosti pri izvedbi tega programa..., večina pa se je smejala temu »šovu«, v katerem smo se zunaj posmehovali, pred komisijo pa se vsi sprenevedali, kot da gre za nekaj resnega, hkrati pa vsi vedeli, da gre za navadno birokratsko ravnanje in formalizem. Za ilustracijo naj navedem nekaj izjav udeležencev: »sistem za služenje komisije«, »to je način demonstracije moči nad nami«, »zapravljanje mojega časa in časa mojega spremljevalca«, »burleska, »šov samopomembnosti«, »butalski pristop«, »prednovoletni teater«.

Dober sistem za preizkus usposobljenosti bi moral imeti poleg sedanje vsaj še eno ali dve dodatni možnosti, primerni za ljudi z različnimi znanji. Ti bi lahko dokazovali svojo usposobljenost po različnih poteh, na primer s potrdili o preteklih opravljenih

---

<sup>1</sup> Iz raziskovalnih namenov sem v času tega preizkusa usposobljenosti izvedel eksperiment: Pred komisijo sem ravnal, kot da v kontekstnem meniju ne najdem ukaza za kreiranje novih dokumentov. Cilj je bil preučiti odziv tistih članov komisije, ki so vedeli, da računalnik uporabljam vsakodnevno.

preizkusih znanja, pri katerih je bilo treba pokazati usposobljenost za zahtevno delo z računalnikom. Da bi taki ljudje obstajali, sedanji sistem preverjanja usposobljenosti za uporabo prenosnega računalnika ne predvideva. Zato je ta test v nekaterih primerih toliko smiseln, kot če bi profesorju matematike dali v reševanje test iz matematike za prvi razred, da bi s tem dokazal, da zna matematiko, univerzitetna diploma matematika pa ne bi zadostovala za dokaz, da je matematik.

V splošni literaturi take pristope opisujejo kot »birokratska samozadostnost«. V literaturi, specializirani za preučevanje hendikepa (invalidnosti) pa kot »infantilizacija«, »podrejanje s strani močnejšega«, »delo, ki je samo sebi namen« ipd. Sam sem prepričan, da nič od tega ni bilo mišljeno, celo obratno, sistem je bil narejen z najboljšimi nameni. Z namenom, da bi se prej opisane težave odpravile, sem ob začetku izvajanja tega programa preizkusa odgovorne povprašal, ali je predvidena še kakšna druga pot za "stare", napredne uporabnike, izrazil sem nezadovoljstvo in pojasnil omenjeno napako pravilnika preizkusa. A zaenkrat se ni nič spremenilo, pravilnik ostaja še vedno enak.

Verjetno nas večina misli, da ni nič posebnega, če se nekdo zmoti ali kaj pomembnega spregleda, ko nekaj pripravlja. Verjetno pa tudi pričakujemo, da se takrat, ko se ugotovi napaka, nedoslednost ali kakšna druga nepotrebna motnja, to popravi, dopolni. Tem bi rekli zreli, sposobni, kompetentni strokovnjaki. Ostati na istem, ali se sklicevati na predpis, češ da je tako zapisano in je tako potrebno izpeljati, saj druge poti ni, pa je tiščanje glave v pesek oziroma skrivanje za pravila, ki pa so jih lahko celo ustvarili ti isti ljudje. Če ostajamo „na istem“, pa seveda »gledanje nazaj, na prehojeno pot«, ni smiselno.

Želim si, da bi bil ta prispevek razumljen kot osvetlitev sedanjih pomanjkljivosti, kot priložnost za spremembo in ne kot napad. Potem bo to lahko vodilo v ravnanje »učimo se iz preteklih izkušenj in napak«. To pa je ravnanje tistih, ki so pripravljeni pogledati nazaj z namenom učiti se, spreminjati, dopolnjevati.

Vam bralkam in bralcem revije Rikoss želimo veliko modrih odločitev in veliko sreče v prihodnosti.

Srečno, zdravo in uspešno v prihajajočem letu 2015!

[Na vrh](#)

## AVTOPORTRET: SANJA KOS

»Življenje je kot ogledalo: smeji se ti, če ga gledaš nasmejano!«

Lektoriranje: Brane But

[Pošljij komentar](#)



Zgodba mojega življenja se je začela v spomladanskem mesecu ljubezni leta 1991 v celjski porodnišnici, ko sem se glasno pridružila staršema in sedem let starejšemu bratu, ki še takrat niti malo niso slutili, da bomo skupaj živeli življenje, ki ga ne pozna vsaka družina. Po nekaj mesecih so starši in sorodniki opazili, da se moje oči obnašajo drugače kot oči moje tri mesece mlajše sestrične. Začeli so se meseci preiskav in spraševanja, kaj je narobe z mojim vidom. Pričakovali takrat niso ničesar, saj nihče v ožjem sorodstvu ni imel podobnih težav. Nekje pri devetih mesecih so mi postavili končno diagnozo in sicer leberjeva amavroza. Ljudem, ki me sprašujejo, ali še kaj vidim, koliko in kaj vidim, to najraje opišem takole: vidim svetlobo, temo in ob primerni svetlobi tudi

kakšne sence od blizu. Starša se nista predala in življenje je »s polno paro« teklo dalje. S štirimi leti sem začela obiskovati vrtec v svojem domačem kraju z ostalimi otroki, kjer so me prav lepo sprejeli.

Ko sem dopolnila šest let, je tudi zame napočil čas, da začnem obiskovati osnovno šolo. Starša sta se skupaj s strokovnimi delavci Zavoda za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani odločila, da bo ta zame najprimernejši, saj takrat integracija v osnovne šole v domačem kraju še ni bila toliko v praksi kot je to danes. Danes menim tudi sama, da je bila ta odločitev prava. In tako se je zame začelo novo obdobje življenja z lepimi in tudi malo manj lepimi trenutki. Slednji so predvsem iz prvih let mojega bivanja v zavodu za slepe, ko sem se spopadala z močnim domotožjem, 70 kilometrov proč pa starša, ki jima niti malo ni bilo enostavno, ko sta me morala za več dni puščati v zavodskem internatu. Takrat Ljubljana še ni bila tako dostopna kot danes, ko je zgrajena avtocesta. Starša večkrat povesta, koliko različnih poti sta prevozila, da bi našla čim krajšo pot od šole do doma. Še danes, ko pogovor nanese na to temo, po kakšnem licu kdaj pa kdaj priteče solza.

A kljub temu moram priznati, da mi je dal zavod mnogo lepega in koristnega za življenje. Kot večina slepih sem v zavodu spoznala pomembne pripomočke za slepe, kot so bela palica, brajica ter kasneje računalnik in brajeva vrstica, brez katerih si težko predstavljam moje izobraževanje in življenje nasploh. Ko se z mislimi vračam v ta zavodska leta, se rada spominjam izkušenj in dogodkov, od učenja plavanja, prvih smučarskih korakov na alpskih in tekaških smučeh, do učenja plesnih korakov. Nedvomno pa so se našli dogodki, kjer smo pokazali tudi svojo otroško nagajivost. Popoldanski prosti čas sem poleg naštetega namenjala še igranju različnih glasbenih inštrumentov (klavir, flavta) ter športnim dejavnostim, med katere sodi tudi showdown – namizni tenis za slepe, ki je še danes ena izmed mojih glavnih dejavnosti. A o njem malo kasneje. V veselje mi je bilo, ko sem lahko mlajšim otrokom pomagala pri različnih vsakdanjih opravilih. Tisto najpomembnejše pa so vsaj zame seveda vsa

poznanstva in dobri prijatelji, s katerimi stike ohranjamo še danes in ki mi veliko pomenijo.

In tako je prišlo zadnje leto osnovne šole, ko se je bilo treba odločiti, kako in kje nadaljevati šolanje. Še danes se spominjam, kako velika je bila moja želja priti domov in nadaljevati šolo v domačem kraju. Zame je bilo takrat nepredstavljivo, da bi vsak večer gledala televizijo z domačimi, spala v domači postelji in po želji videvala svoje sorodnike. Kljub nasprotovanju nekaterih v zavodu so me starši pri moji želji popolnoma podpirali in mi s tem omogočili, da sem se vpisala na splošno gimnazijo v Celju.

S tem pa se je začelo zame delo, delo in še enkrat delo. Še vedno imam dostikrat pred sabo sliko, kako sva z mami po nekaj popoldanskih ur sedeli jaz za računalnikom in ona za zvezkom ter skupaj reševali zapletene matematične ter druge naloge. Da ves trud ni bil zaman, sem spoznala julija leta 2010, ko sem ob petih zjutraj prebrala same pozitivne ocene pri rezultatih mature. Ta dan mi bo ostal za vedno v najlepšem spominu. Vsega tega seveda ne bi bilo brez dobrih srednješolskih profesorjev, ki so skupaj z mano vložili mnogo truda.

Že v gimnazijskih letih pa sem tako kot vsi ostali sošolci razmišljala, kaj je tisto, kar me v življenju zanima, kakšen poklic bi rada opravljala. Kljub temu, da sem bila in sem še vedno pozitivno naravnana oseba in da se skoraj nikoli zares ne sprašujem, zakaj sem ravno jaz slepa, pa sem se morda takrat prvič zavedela, da je moja izguba vida do določene mere ovira, saj se je zaradi tega seznam študijskih smeri zame precej skrčil. Na koncu sem se odločila za precej splošno smer sociologije in interdisciplinarnega družboslovja na Filozofski fakulteti v Mariboru.

In tako sem zopet odšla za cele tedne od doma, a tokrat je bilo vse popolnoma drugače. Na društvu slepih in slabovidnih Maribor sem dobila podnajemniško stanovanje, ki ga imam še danes. S prihodom v študijsko mesto poleg študija delam veliko na samostojnosti in neodvisnosti od drugih. Vesela sem, ko osvojim kakšno novo uporabno veščino, pri čemer imam v mislih predvsem gospodinjstvo. Leta 2013 sem opravila usposabljanje za mediatorja. Letos sem absolventka sociologije, do diplome pa mi manjka še en izpit, ki ga želim čim prej opraviti. Aktivna pa sem tudi na ostalih področjih, rada se družim s prijatelji, ki sem jih spoznala v otroštvu in kasneje v Mariboru na društvu študentov invalidov. Vesela sem, kadar lahko sodelujem pri različnih delavnicah, s katerimi se slepi in slabovidni predstavljamo širši okolici, saj se mi zdi pomembno, da čim več ljudi spozna, da v njihovi okolici živimo tudi mi, saj menim, da je med ljudmi prisotno še veliko stereotipov o takšni in drugačni invalidnosti.

Omenila sem že, da dosti časa namenjam showdownu. Poleg vsakotedenskih treningov hodim skupaj s slovensko reprezentanco na mednarodne turnirje, evropska ter svetovna prvenstva. V moji zbirki se je nabralo že več kot trideset medalj iz različnih slovenskih in mednarodnih tekmovanj. Če poudarim tiste, ki mi pomenijo največ, sta to zagotovo dve bronasti medalji v ekipnem in posamičnem tekmovanju z evropskega prvenstva leta 2012 ter dve zlati iz ekipnega tekmovanja svetovnih prvenstev v letu 2009 in lanskega leta, ko je prvenstvo gostila Slovenija v Kamniku.



Misli pa so že usmerjene v prihodnost. Najprej bi rada nadaljevala študij, vendar še iščem smer, ki bi me zares zanimala in ki bi mi dala vsaj nekaj upanja, da se tudi jaz zaposlim in postanem finančno neodvisna, kar je žal vedno pogosteje neuresničljiva želja tudi mladih, ki lahko nemoteno uporabljajo vsa čutila, kaj šele nas slepih. Ena izmed mojih želja je delo s predšolskimi otroki, saj jih imam zelo rada. Ravno pred dnevi pa se je porodila ideja o študiju socialne gerontologije ali zakonske in družinske terapije. Ne skrivam pa želje, da bi si kdaj ustvarila svojo družino.

Med pisanjem tega prispevka sem še bolj spoznala, da sem kljub svoji mladosti že kar nekaj dosegla in s tem bom tudi nadaljevala svojo prihodnost, ob tem pa se vedno znova zavem, da mi vse to ne bi uspelo v tolikšni meri brez dobrih ljudi okoli mene.

Vem, da nisem edina, a vendar ne morem mimo omembe izpita za avto, ki si ga morda od vsega najbolj želim in verjamem, da se mi bo ta s pomočjo razvoja tehnologije uresničila. Ker je optimizem del mojega življenja pa upam, da bom lahko kdaj pisala tudi o tem, kako se nekdam slep človek počuti, ko s pomočjo medicine vidi barve in svet okoli sebe.

[Na vrh](#)

## POPOTNIŠKI UTRINKI: Malezija, dežela tisočerih lepot (2. del)

Avtorica: *Marinka Jerič*

Urejanje rubrike in lektoriranje: *Metka Pavšič*

[Pošljí komentar](#)

Malezija ima približno 17 milijonov prebivalcev. Je večnacionalna država. Malajcev je približno polovica prebivalstva, tretjina je Kitajcev, tukaj so številne etične skupine in pomembna indijska manjšina. Nasprotja med njimi povzročajo že vrsto let velike težave.

Prvi naseljenci so bila predzgodovinska ljudstva z azijske celine, ki so se selila iz kraja v kraj. Pridružili so se jim prišleki s tihomorskih otokov in še danes živijo na polotoški Maleziji potomci teh prvotnih naseljencev. Poimenovali so jih Protomalajci, ker so prišli v te kraje pred Malajci in imajo z njimi mnogo skupnega. Danes živijo le še v rezervatih, kjer lahko še naprej živijo svoje življenje z vsemi navadami in kulturnimi običaji. Največja etnična skupina – Malajci, govorijo malajsko-polinezijski jezik, ki je tudi uradni jezik. Glavna vez med njimi je muslimanska vera, ki so jo v 15. stoletju prinesli Indijci. Po tradiciji so Malajci kmetje. Živijo v lesenih kočah s slamnato streho v majhnih poljedelskih ali ribiških vaseh. Včasih si bivališča zgradijo na kolih na obrežju rek, jezerih ali na morski obali.

V 19. in 20. stoletju se je priselilo v Malezijo veliko ljudi iz Kitajske in ti sestavljajo danes 35 odstotkov vsega prebivalstva. Kitajci so večinoma budisti ali taoisti. Živijo v mestih in se ukvarjajo s trgovino. Islam, ki ga priznava polovica vseh prebivalcev, je dobil položaj državne vere, čeprav ustava zagotavlja državljanom versko svobodo. Opazna je stopnja islamizacije v upravi in sodstvu. Indijci so pretežno hindujci. Obstaja pa tudi močna manjšina kristjanov. Pleme Iba, ali Dajaki, so bili nekoč sloviti lovci na glave. Živijo v vasicah, z značilnimi podolgovatimi hišami v obliki čolnov. Še danes so privrženci naravnih verstev. Navidezno vlada med različnimi rasami in religijami harmonija. V resnici pa so tu gospodarska, politična in verska trenja. Kronična so nasprotja med delovnimi Kitajci in v gospodarskem pogledu zaostalimi Malajci. Obiščemo eno od tradicionalnih domovanj, imenovano longhouse, kjer nam domačini prikažejo nekaj običajev in izdelke domače obrti. Za dobrodošlico smo deležni pokušine riževega vina in ogleda ognjevitega plesa »ngajat«.

Malezija je dežela različnih praznikov in praznovanj, glede na versko pripadnost. Tu je svet mošej in templjev, ki je povezan z zunanjimi vplivi, ki dajejo poseben čar različnim dogodkom. Tu je večer možno uživati v kitajski operi in senčnem gledališču, ki izvira iz indijske tradicije. Na platnu se vidijo le sence lutk in moderne predstave, ki jih poživljajo bobnarji iz Bornea.

Kar 70 odstotkov države je pokrite z gozdom. V malezijskih gozdovih se nahaja *Rafflesia*, s premerom do dveh metrov, največja zaščitena roža na svetu. Znana je po ogromnem rdečkastem cvetu brez stebila, težkim do deset kilogramov in oddaja zelo neprijeten vonj – po razpadlem gnilem mesu. Malezija premore več kot 5000 vrst cvetnic in okoli 2000 vrst dreves. Uživanje v naravi s čistimi potoki, eksotičnimi pticami, neokrnjenim pragozdom, to je tisto kar vleče popotnika v te daljne kraje. Malezija ima vodilno vlogo v proizvodnji naravnega kavčuka, palmovega olja in kositra. Kavčuk pridobivajo po vsej Maleziji, kjer so številne plantaže. Predelujejo ga

v majhnih tovarnah. Mlečni sok imenovan, lateks, ki priteče iz dreves, filtrirajo in ga zmešajo s kislino, da postane trdnější. Zmes narežejo na plošče in jih posušijo. Na koncu pripravijo bloke kavčuka za izvoz. Približno 35 odstotkov vse svetovne proizvodnje prihaja iz Malezije. Tropski les, npr. mahagoni, spada med najpomembnejše izvozno blago v deželi. Palmovo olje predstavlja 60 odstotkov svetovne ponudbe.

Dežela je bogata z različnimi rudninami in velikimi zalogami nafte in naravnega plina, katerih izvoz prinaša dragocene devize. Prostrani deževni gozdovi so neprecenljivi vir dragocenih vrst lesa – mahagonija in ebenovine. Poleg tega izvažata Malezija tudi kmetijske izdelke; poper, čaj in semena kakavovca, ki ga uporabljajo za proizvodnjo čokolade.

Malezijski živalski svet spada med najbolj fascinantne na svetu. Tu živijo raznovrstne živali kot so sloni, leopardi, nosorogi, tigri, orangutani, giboni, bantengi, leteči zmaji itd.. Živali deževnega gozda so se navadile na življenje v velikanskih drevesih, saj je ves vzhodni del Malezije en sam tropski pragozd, ki je med največjimi in najstarejšimi na svetu. Azijska človeška opica, orangutan, ki preživi večino življenja v drevesnih krošnjah, se je nekako navadila na te razmere in tu dobila domovinsko pravico. V malajščini orangutan pomeni »gozdni človek«. Na drevesih živijo tudi rilčarji, opice z navzdol visečimi rilčastimi nosovi ter giboni, najmanjše človeku podobne opice. Giboni so neverjetni akrobati, ki so izrazito prilagojeni življenju na drevju, kjer se z močnimi rokami z lahkoto poganjajo z veje na vejo. Žal pa je vsakodnevno krčenje gozda glavni okoljski problem države, sečnja lesa pa ena njenih najpomembnejših dejavnosti.

Domačini imajo za najnevarnejšo žival medveda. V gozdovih se skrivajo številne kače, ki plezajo po drevesih, smrtonosne kobre, ki so lahko dolge tudi več kot tri metre. V gozdovih se spreletava več kot 900 vrst različnih metuljev, nenavadnih, pisanih barv, po tleh pa hitijo krojaške mravlje, ki se hranijo z glivami. Nesporno pa je v gostih gozdovih kralj tiger, krokodili pa so gospodarji v vodi.

Med najbolj impresivne ptičje vrste spadajo malajski fazani s pavjimi repi in kljunorožci z velikimi in navzdol upognjenimi kljuni, z nenavadnim izrastkom na vrhu, Veliko gnezdišč s ptiči in njih jajci, Kitajci uporabijo kot specialiteto v njihovi kuhinji.

Le majhen delček pragozda smo prehodili in tukaj je bilo slišati veliko najrazličnejših glasov mnogih ptic in drugih živali. Gozd je vedno živ. Vendar zaradi nespametnega izkoriščanja gozda so Malezijci naredili ogromno škodo in povzročili erozijo tal in številne poplave. Ogrozili so tradicionalni način življenja nekaterih plemenskih ljudstev, s tem pa tudi obstoj nekaterih edinstvenih vrst živali, kot na primer orangutana in medveda. Skoraj prepozno so se Malezijci zavedli, da je nujno ohraniti okolje in dragoceni živalski in rastlinski svet. Da bi vsaj delno zaščitili naravo, so začeli ustanavljati naravne parke. Eden med njimi je Taman Negara, ki je nekakšen muzej tropskega deževnega gozda. Ustanavljajo pa obalne rezervate za zavarovanje želv. Na tem področju malajskega polotoka jih živi sedem znanih vrst, vključno z orjaško usnjačo, ki zraste do dolžine 1,8 metra in tehta do 450 kg. Iz tisočeri odloženih jajc preživi le majhen odstotek mladih želv, saj domačini ne nabirajo jajc le za hrano, temveč tudi kot domnevno zdravilo.

Malezijski eksotični živalski svet je človek nenehno ropal, v začetku zaradi potrebe po prehrani, kasneje zaradi trgovine s »čudodelnimi sredstvi« - nosorogovimi rogovi in tigrovimi brki. Z njimi so oskrbovali tudi živalske vrtove po vsem svetu, zato so nekatere živalske vrste že ogrožene.

Ob vračanju proti prestolnici nam pogledi uhajajo na nepregledne nasade kavčuka in slikovite riževe terase. Toliko časa je še, da skočimo do tržnice. Ena največjih privlačnosti za turiste je prav gotovo malajska tržnica. Ta običajno nima stalnega prostora, pač pa se seli iz kraja v kraj, iz ulice v ulico. Na teh tržnicah se srečujejo vse narodnosti. Poleg veliko plastike in kiča, se najdejo kvalitetne tkanine, kot je batik, ki privablja z najrazličnejšimi pisanimi vzorci, tu so umetelni ročno izdelani kovinski predmeti, rezbarije iz bambusa in čudoviti zmaji, imenovani wau. Namenjeni so vsem, tudi odraslim, saj je tukaj spuščanje zmajev postal kar nacionalni šport. Pogosto jih spuščajo ob praznovanjih, posvečenim bogu riža. Med množico se nahajajo plesoči medvedi, vedeževalke, prodajalci tradicionalnih kitajskih zdravil. Kar nekaj izdelkov mi je bilo všeč in bi si jih kupila, vendar glede na nadaljnjo pot, ki nas je čakala, je to bilo nemogoče. Kupili nismo ničesar.

Zgodovino Malezije, je pomagala ustvarjati trgovina. Zanimiv podatek je, da so že okoli leta 1460 trgovci na bazarjih trgovali in sklepali posle, v kar 84 različnih jezikih. Bila pa je tudi vmesni postanek številnih ladij, ki so iskale zavetje pred monsunskimi vetrovi in pred številnimi pirati, ki so ogrožali trgovske ladje. S trgovci so v deželo prišli tuji vplivi, ki so vplivali tudi na malajske zakone, politiko in družabne običaje. Tako so v deželo prišle tudi najrazličnejše vere.

Tržnice so polne najrazličnejšega sadja in zelenjave. Že od nekdaj so domačini bili polnomadski kmetje in so se preživljali s tem, kar jim je dajala zemlja in morje. Z ribami, sadjem in zelenjavo. Na poljih pridelajo skoraj ves riž, svojo osnovno hrano. Pridelujejo tudi kokosove orehe, ananas, ter gojijo govedo in prašiče. Tukaj so zelo majhne kmetije, približno 2 ha, imajo pa velike plantaže za dva glavna pridelka, naravni kavčuk in palmovo olje. Zasadili so jih Britanci, že v 18. In 19. stoletju. Danes pa še zmeraj prevladujejo mali kmetovalci, ki obdelujejo lastna majhna zemljišča.

V Maleziji je zelo velika stopnja nezaposlenosti, na velikih plantažah stalno primanjkuje delovne sile. Mladi se ogibajo poljedelskega dela, ker so delavniki zelo dolgi, plače pa nizke. Raje skušajo najti zaposlitev v tovarnah, v mestih.

Malezijska kuhinja ponuja okusno baba nyonya kuhinjo, ki je mešanica med kitajsko in malajsko kuhinjo, saj nas je ob koncu ogledov vodič peljal v eno tradicionalnih restavracij. Dobro podkrepjeni se na hitro poslovimo in že nas je zajela letališka stavba, kjer se vkrcamo na velik Boing 737, ki nas popelje novim doživetjem naproti.

Ugotavljam, da bom v Malezijo morala še priti in jo podrobneje raziskati, obiskati še kakšen otok in se za več časa zlit z neokrnjenimi lepotami narave. Pomisleke pa imam glede zadnjih letalskih nesreč, zato za nekaj časa obisk Malezije prestavljam na kakšen poznejši čas.

[Na vrh](#)

## **INTEGRACIJA: Tiflopedagog ima pomembno vlogo pri vključevanju otrok z okvaro vida**

*(pogovor z mladima tiflopedagoginjama)*

Avtor: *Slavica Bukovec Zupanič*

Lektoriranje: *Albert Kolar*

[Pošlji komentar](#)

Pred časom smo v reviji Rikoss objavili prispevek o tiflopedagogiki v Sloveniji. V njem je bil podan pregled razvoja te pedagoške smeri pri nas, pa tudi vizija razvoja v prihodnje. O slednji so v anketi spregovorile takratne študentke tiflopedagogike na Pedagoški fakulteti v Ljubljani. Zdaj so ta dekleta in edini predstavnik močnejšega spola med njimi po večini končali študij. Janja in Tina sta srečnici, ki jima je v kriznih časih uspelo dobiti tudi službo in tako že imata nekaj delovnih izkušenj. Zato se mi je porodilo vprašanje, če so se izpolnila njuna pričakovanja iz študijskih let, in ali danes vendarle kaj drugače gledata na to delo. Ker imata na terenu stike s predšolsko in osnovnošolsko populacijo, bo v prispevku poudarek na vlogi tiflopedagoga pri vključevanju otrok z okvaro vida v večinsko okolje. Toda začnimo na začetku, pri njihovi odločitvi za študij tiflopedagogike.

Vprašanje: »Kaj pripelje mladostnika do odločitve, da se vpiše na to študijsko smer?«

Janja: »Sama pred študijem osebno nisem poznala nobene osebe s slepoto. Prihajam iz majhnega kraja, kjer oseb s slepoto s prepoznavnimi znaki (tu imam v mislih predvsem belo palico) ne vidiš na ulici. Mislim, da je bilo zgolj naključje, da je bil ravno v tistem letu razpisan ta program in da sem namesto specialne in rehabilitacijske pedagogike na prvo mesto med željami napisala tiflopedagogiko. Iskreno povedano, prej o sami slepoti nisem vedela prav nič.«

Tina: »Na tej smeri študija sem pristala po vrsti naključij, za katere sem iz dneva v dan bolj hvaležna, da so se mi zgodila. Že od nekdaj imam zelo rada otroke. Ker pa je v moji družini živel dedek, s katerim sva se zelo dobro razumela, sem bila pogosto v stikih tudi s starejšimi. Tako kot mnogi bodoči maturanti, sem se tudi sama znašla v dilemi, na katero fakulteto se vpisati. Postavila sem si dva kriterija, ki sem se ju držala. Prvi je bil, da hočem delati z ljudmi, ker vem, da bom samo v takšnem poklicu uživala. Žal pa so časi takšni, da samo veselje do nekega dela ni dovolj, saj je prostih delovnih mest zelo malo, še posebej na področju sociale in pedagogike. Tako je bil drugi kriterij usmerjen v prihodnost in možnost zaposlitve. Skoraj z gotovostjo sem se odločila, da grem študirat specialno in rehabilitacijsko pedagogiko. Znanka z gimnazije mi je nekega dne povedala, da se bo vpisala na Pedagoško fakulteto, smer tiflopedagogika in pedagogika specifičnih učnih težav. Za to vrsto študija sem takrat slišala prvič. Sama pri sebi sem si mislila, da je delati z osebami s slepoto in slabovidnostjo gotovo zanimivo, čeprav pred tem nikoli nisem bila v stiku s to populacijo. Na to smer sem se vpisala tudi jaz in jo zaključila, znanka, ki mi je za njo povedala, pa se je po enem letu prepisala na drugo fakulteto.«

Vprašanje: »Kako se Janja in Tina spominjata praktičnega dela študija?«

Janja: »Ko sem izvedela, da sem sprejeta na to smer, sem doma poskušala s hojo po temi. Pa vendar takšna izkušnja ni primerljiva z izkušnjo z zavezanimi očmi, ko si

v neznanem okolju, obdan z množico glasov in zvokov iz okolja, ko ne veš, kaj je postavljeno pred teboj, kdo vse je ob tebi.

Občutki, ki so me preplavili na začetku, niso bili tesnobni, kot bi morda pričakovali, niti ni bil prisoten strah, sploh ne. Bolj zavedanje, kako je svet okoli nas narejen za videčo populacijo in kaj bi se, v primeru da bi izgubila vid, sama morala naučiti. Kaj vse! Gledati z rokami, zavedati se in prepoznati zvoke, vonjave iz okolja. Koliko pozornosti je potrebno, da prideš iz enega dela fakultete do drugega. Kaj vse stoji na poti! To, da ima neka stvar »drugačno obliko«, če jo pogledam z rokami, kot z očmi. Da ima »drugačno« temperaturo, težo, da ima toliko detajlov, predvsem pa, da potrebujem čas za podrobno preučitev.

S pomočjo takšnih izkušenj lažje razumeš svet teme, bolj se zaveš lastnega telesa v okolici in vseh ovir, ki jih kot oseba brez okvar vida spregledaš oz. jim ne posvečaš toliko pozornosti, bolj se zaveš pomembnosti časa za raziskovanje ter predvsem pomembnosti vzpostavitve občutka varnosti pri delu z osebami s slepoto.«

Tina: »Občutki so bili na začetku zelo neprijetni. Hodniki, po katerih smo hodili vsak dan, so se nam kar naenkrat zdeli zelo dolgi, strop pa zelo nizek. Glasovi so prihajali iz vseh smeri, kar je še dodatno otežilo situacijo. Vsake toliko časa sem imela občutek, da se bom z glavo nekam zaletela, čeprav sem vedela, da ni bilo nikjer nobene ovire v višini glave. Tudi ko sem hodila s svojim videčim spremljevalcem, se nisem počutila varno, saj sem imela občutek, da se bom poškodovala. Vaj v zaprtem in odprtem prostoru v vlogi slepe osebe in v vlogi videčega spremljevalca smo imeli zelo veliko. Nemogoče je nekoga učiti nekaj, česar sam nisi nikoli preizkusil. Vse, kar smo se učili pri predavanjih in vajah v povezavi s slepoto in slabovidnostjo, smo preizkusili tudi z zaprtimi očmi (kuhati, pospravljati, se obleči, hoditi po ulici, nakupovati, se voziti s tekočimi stopnicami, uporabljati računalnik, naročiti in pojesti kosilo, ...).«

Vprašanje: »Kaj danes delata mladi tiflopedagoginji?«

Janja: »Trenutno nadomeščam delavko na porodniškem dopustu in delam kot mobilna tiflopedagoginja na Zavodu za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani v okviru Službe za pomoč inkluziji. To pomeni, da se vozim do vrtcev ali šol, kamor so vključeni otroci s slepoto ali slabovidnostjo. Po odločbi jim namreč pripada dodatna strokovna pomoč tiflopedagoga. Njegova naloga je razvoj nadomestnih (kompenzatornih) spretnosti, kar pomeni, da otroku pomagamo razviti spretnosti za lažje in učinkovito doseganje ciljev. Naše delo vključuje razvoj kompenzatornih spretnosti v smislu komunikacije (učenje brajice, delo s tiskom), razvoj senzornih spretnosti (razvoj tipa, usposabljanje za učinkovito rabo vida, razvoj spretnosti poslušanja ipd.), orientacije in mobilnosti, socialnih spretnosti, vsakodnevnih veščin, usposabljanje za uporabo podporne tehnologije, opolnomočenje, pri mlajših razvoj vseh področij razvoja (spoznavni, motorični, govorno-jezikovni...).

Sama večinoma delam s predšolskimi otroki ter petimi šoloobveznimi. Seveda se delo razlikuje po starostnih obdobjih, pri vseh pa je glavni cilj usposabljanje za samostojno življenje. Poleg neposrednega dela z otrokom so tu tudi stiki s starši in strokovnimi delavci, ki delajo z otrokom, svetovanje v smislu oblikovanja čim bolj

spodbudnega okolja, prilagajanja šolskih gradiv potrebam učenca ter nasveti za neposredno delo doma in v šoli.«

Tina: »Po opravljeni diplomi na Pedagoški fakulteti sem si pridobila naziv profesorica tiflopedagogike in pedagogike specifičnih učnih težav. Trenutno zaključujem drugostopenjski študij na tej smeri. Pred nekaj meseci sem se zaposlila kot učitelj za izvajanje dodatne strokovne pomoči, pa vendar so mi dodelili tudi nekaj ur dela z učenci s slepoto in slabovidnostjo. Z eno učenko delam individualno, v najina srečanja pa vedno vključujem vaje vida, razvoj fine in grafomotorike. V tekočo snov vključujem še ostala področja, kot so na primer vsakodnevne veščine, socialne veščine, bonton, orientacija in mobilnost, kako prilagajati učne materiale, ... O slednjem se pogosto pogovarjam z učenkinjo razredničarko, s katero odlično sodelujeva. Ta učenka ima še dodatno tiflopedagoško obravnavo s strani Zavoda za slepo in slabovidno mladino Ljubljana. Dva učenca s slepoto in slabovidnostjo, ki ju poučujem, sta vključena v posebni program vzgoje in izobraževanja, v katerega se vključujejo otroci z zmerno, težjo in težko motnjo v duševnem razvoju. Zraven njiju sta v razredu še dva učenca, z vsemi štirimi delam na področju delovnega usposabljanja. Pri tem predmetu se učimo skrbeti zase, šivati, rezati, lepiti, izdelovati izdelke iz gline in testa, likovno ustvarjati, pripravljati enostavne prigrizke, ... skratka vseh veščin, ki so potrebne za samostojno življenje.«

Vprašanje: »Je delo na terenu vsaj malo podobno predstavam iz študijskih dni?«

Janja: »Seveda so razlike med predstavo o idealnem delu v idealnih pogojih, z učinkovitim sistemom podpore in sodelovanja ter vsemi potrebnimi sredstvi, in stanjem v praksi, vendar pa sem mnenja, da smo na dobri poti, ljudje se učimo, težnje po učinkovitem delu so vse večje in menim, da je dobro delo mogoče navkljub stanju v državi, v kakršnim smo sedaj. Je pa potrebno veliko več volje in prizadevanj, iskanja drugih poti in rešitev, ki na prvi pogled niso idealne. Seveda sem kot študentka imela idealizirano predstavo, kako bi jaz to naredila popolnoma drugače kot nekdo drug, vendar te izkušnje pripeljejo do spoznanja, da se nekaterih stvari ne da spremeniti čez noč.

Če me sprašujete o razkoraku med teorijo in prakso, ja, seveda obstajajo ločnice med njima. Toda brez dobrega poznavanja teoretičnih dejstev (ki so konec koncev rezultat dognanj iz prakse) ne moreš učinkovito delati in lahko spoznaš, da je stvar, ki jo delaš že 15 let, napačna. Problem pri nas je tudi ta, ker teorija izhaja iz podatkov tujih virov, kjer so pogoji za delo drugačni kot pri nas, imajo drugačen kader in predvsem imajo sredstva za učinkovito delo. Tako študentje dobimo ideje in vpogled v dobro delo, žal pa prevečkrat tudi idealizirane predstave, da to tako mora biti, saj tako piše! Na žalost pa je pri nas dejansko stanje malce drugačno. Vseeno pa sem mnenja, da je idealizirane predstave dobro imeti, ker to pomeni, da imaš sanje in cilj, kako bi stvari morale potekati, in sčasoma lahko idealizirana predstava postane resničnost, le dovolj dolgo moraš vztrajati.«

Tina: »Kot sem že navedla, sem po izobrazbi profesorica tiflopedagogike in pedagogike specifičnih učnih težav. To sta dve povsem različni smeri dela. Na tiflo-smeri je bila vsaka naučena snov podkrepjena z izkustvom na sebi, sošolcu ali na prostovoljcu z Zavoda za slepo in slabovidno mladino. Tako smo kot tiflopedagogi pridobili zelo veliko izkušenj, povezanih s teorijo, zaradi česar me ni nikoli spremljal

občutek dvoma, če delam v redu. Prav gotovo so k temu veliko prispevali naši predavatelji, ki so vse svoje življenje zelo aktivni na področju dela z osebami s slepoto in slabovidnostjo, in so nam predavali na podlagi svojih izkušenj.

Za razliko od smeri specifičnih učnih težav, kjer smo večino časa namenili teoriji, prakse pa smo imeli zelo malo. Tako sem prva dva tedna v službi bila zelo zmedena, kaj in kako. Sčasoma sem se sicer znašla in s tem nimam več težav, vendar je bilo prvih nekaj dni res grozno. «

Vprašanje: »Izraza integracija in inkluzija sta v zadnjem času pogosto izrečeni besedi tako v strokovnih kot laičnih krogih. Kakšna pa so opažanja na terenu?«

Janja: »Opažam, da se v praksi bolj kot integracija in inkluzija uporablja izraz vključevanje. Torej, »v našo šolo je vključen učenec s slepoto«, ali pa »vključevanje oseb s posebnimi potrebami v redne oblike izobraževanja«. Ni popolnoma enakovreden, je pa dober in preprost približek nečesa, kar je umetno vpeljana v naš prostor. Seveda tudi med omenjenima pojmom obstajajo razlike; pri integraciji gre za to, da se posameznik prilagaja okolju, o inkluziji pa govorimo takrat, ko se tudi okolje prilagodi posamezniku. Prav je, da se govori o tej problematiki, so pa definicije terminov tudi in predvsem odsev stališč tvorca definicije, odsev trenutnih družbenih pojavov in teženj populacije, na katero se sam termin nanaša. Dostikrat se zgodi, da tisti, ki termin uporablja, pravzaprav ne pozna ozadja zgodbe, zgodi pa se tudi, da ga posameznik ne uporablja ali celo zavrača, ker mu je bil napačno predstavljen. Večja povezanost teorije in prakse bi tudi na tem področju olajšala samo dojetje nekaterih sprememb. Predvsem bi si morali bolj prizadevati za udeleževanje bistva, ki ga termina predstavljata, kot pa se ubadati s samo definicijo. Dejansko stanje vključevanja je takšno, da so pogoji še vedno nepopolni. Kljub temu, da se kaže premik v razmišljanju in stališčih družbe v smer vključevanja, pa so na drugi strani viri, ki zagotavljajo uspešno vključevanje, nizki. Tudi same osebe bi morale več narediti v smislu opozarjanja na pravico do samostojnosti, ki jim jo okolje, ki ni oblikovano po inkluzivnih načelih, krši. Ob idealnih pogojih, ob povečanih finančnih sredstvih, bi bilo več možnosti za nakup pripomočkov za dostop do informacij (npr. brajeva vrstica), in zopet bi se povečala možnost vključenosti v družbeno življenje na takšen ali drugačen način. Veliko je stvari, ki niso odvisne le od nas samih, pač pa predvsem od politike države, ki je ali pa ni pripravljena prisluhniti potrebam in težnjam po zagotavljanju pravic osebami s posebnimi potrebami, v našem primeru osebami s slepoto in slabovidnostjo. Poleg finančnih sredstev za nakup pripomočkov velja omeniti še finančna sredstva za financiranje kadra s področja tiflopedagogike, ki s svojim znanjem in stališči gradijo pot, da bi bila vključenost mogoča na obeh straneh, tako na strani okolja kot na strani same osebe z okvaro vida. Lahko oseba živi v idealnih pogojih in ima zagotovljena vsa sredstva, pa sama ni pripravljena prestopiti praga hiše. O kakšnem vključevanju, inkluziji, integraciji lahko potem govorimo?«

Tina: »Zdi se mi, da smo v zadnjih nekaj letih zelo napredovali na področju vključevanja otrok s posebnimi potrebami v redne vrtce in osnovne ter srednje šole. Sama sem vsekakor velik zagovornik tega. Zdi se mi, da vključitev ni samo namestitev otroka s posebnimi potrebami v običajni razred/oddelek, je način, kako se spoprijeti z neenakostjo in različnostjo. Torej je to ena izmed rešitev, kako brisati meje med različnimi skupinami ljudi.«



Vprašanje: »Kako so po vajinih opažanjih slepi in slabovidni učenci sprejeti med sošolci in kako pri učiteljih v večinskih šolah?«

Janja: »Največ sprejemanja tako s strani učitelja oz. vzgojitelja kot s strani otrok je seveda v predšolskem obdobju, stvari se z večanjem zahtevnosti programa spreminjajo. Večje kot so zahteve in kompleksnost nalog, ki se zahtevajo od učitelja, manj je razumevanja. Seveda ne gre posploševati, pri nas je nekaj učiteljev, ki so dejstvo, da so dobili učenca s slepoto ali slabovidnostjo, vzeli kot izziv in poslanstvo, in od katerih se lahko marsikdo veliko nauči. V večini primerov gre v prvi vrsti za strah pred neznanim, ki se kasneje, ko spoznajo zmožnosti učenca, razblini.

Tudi pri sošolcih se kaže podoben trend, v nižjih razredih je otrok s slepoto ali slabovidnostjo z vsemi svojimi pripomočki zelo zanimiv, kasneje pa imajo vrstniki z večanjem šolskega dela že sami premalo časa, hitijo naprej od ene dejavnosti do druge, učenec, ki pa ima okrnjen dostop do informacij iz okolja, pa je počasnejši in ne sledi tempu dogajanja, ne sledi aktualnim dogodkom, zanimanje zanj upada. Tu igra tim, ki sodeluje z otrokom, pomembno vlogo. Kako preprečiti to socialno izolacijo, kako opolnomočiti učenca, kako voditi vrstnike, da so medsebojni stiki naravni in spontani, vse to so vprašanja, ki zahtevajo skrbno pripravljen odgovor in usklajeno delo vseh, ki delajo z otrokom.«

Tina: »Opažam, da so učitelji pogosto zmedeni, ko zvedo, da bodo v naslednjem letu poučevali otroka s slepoto ali slabovidnostjo. Dodatna panika zavlada, ko gredo na internet, ki velja za vseveda, brskat o načinih dela s to populacijo in ničesar ne najdejo. Na to temo je namreč zelo malo člankov v slovenskem jeziku. Zato je podpora tem učiteljem s strani Zavoda za slepo in slabovidno mladino zelo dobrodošla že preden pridejo v stik z učenci in njihovimi starši. Ker učim na šoli, v katero so vključeni samo učenci s posebnimi potrebami, opažam, da so otroci s slepoto oz. slabovidnostjo zelo dobro sprejeti, tako s strani učiteljev, kakor tudi s strani učencev. Zanimivo se mi zdi, da po rednih osnovnih šolah pogosto organizirajo delavnice za učence, kako pomagati učencu s slepoto in slabovidnostjo, da se bo dobro počutil in brez težav hodil po hodnikih in okolici šole. Takšne delavnice se načeloma na šolah s prilagojenim izobraževalnim programom z nižjim izobrazbenim standardom ne izvajajo, a so kljub temu odnosi drugih do učencev s slepoto in slabovidnostjo vzorni, ravnanja pa temeljijo na spontani pomoči, ki me vedno znova pozitivno preseneča.«

Vprašanje: »Kako dojemljivi so pedagogi v večinskih šolah za nasvete tiflopedagoga?«

Janja: »Ko spoznajo, da na šolo ne prihajaš preverjat njihovega dela oz. njih osebno, pač pa si tam za dobro otroka, ko prepoznajo težave učencev, ko težave spoznajo in razmišljajo o njihovih rešitvah, ko spoznajo, da gre za medsebojno sodelovanje, potem iščejo in zahtevajo informacije in so za nasvete zelo hvaležni. Najlepše je, ko do odgovorov pridemo s skupnimi močmi, ker tudi jaz ne vem vsega, konec koncev sami preživijo veliko več časa z otrokom kot jaz, ki ga obiščem enkrat v tednu.

Mislím, da je cilj, da gradimo dobro sodelovanje, tako da tudi morebitna nesoglasja poskušamo razjasniti in s skupnimi močmi naredimo vse, da bo otrok čim bolj

uspešen tako na šolskem kot socialnem področju, se čutil sprejetega in enakovrednega.«

Tina: »Mnogi učitelji so po prvem srečanju s tiflopedagogom razočarani, saj od nas pričakujejo, da jim damo točne nasvete, na podlagi katerih bo njihovo delo potekalo nemoteno. Vse pa ni tako črno-belo, saj se učenci med seboj razlikujejo, točna navodila za prilagoditve in načine dela pa žal ne obstajajo. Učenci s slepoto in slabovidnostjo se med seboj razlikujejo po postavljenih diagnozah izgube vida, različno uporabljajo ostanke vida, imajo različne intelektualne in druge sposobnosti, morebitne dodatne posebne potrebe,... kar je potrebno upoštevati pri načinu pomoči in prilagajanju učnih gradiv, ki jih mora zagotoviti učitelj na podlagi posvetovanja s tiflopedagogom.

Sama imam zelo dobre izkušnje z učitelji, saj jih že ob prvem srečanju pripravim na to, da je kakovostna pomoč dolgotrajen proces, za uspeh katerega se bomo morali potruditi vsi. S pomočjo staršev, ki morajo biti prav tako obveščeni o načinih in oblikah dela, ter učiteljev in učencev samih, bomo skupaj odkrili najustreznejše rešitve, na podlagi katerih bo učenec uspešno usvajal učne vsebine in se razvil v kompetentno osebo.«

Kot kaže, mladima tiflopedagoginjama ne manjka delovne vneme in dobre volje. A doseči, da bo otrok z okvaro vida uspešen v izobraževalnem procesu in dobro sprejet v okolju, ga varno peljati skozi občutljivo najstniško obdobje ter oblikovati v samostojno, samozavestno in kompetentno osebnost, je kljub strokovnosti in dobri volji zahtevna in odgovorna naloga tiflopedagoga. Torej, Janja in Tina, uspešno delo!

[Na vrh](#)

## NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: Tehnični pripomočki po novem

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Lektoriranje: avtor

[Pošljí komentar](#)

V prispevku o spremembah in dopolnitvah Zakona o izenačevanju možnosti invalidov (Rikoss, št. 2/2014 - Invalidi z vrednotnico do tehničnih pripomočkov), ki je med drugim noveliral določila o tehničnih pripomočkih za invalide s senzornimi okvarami in o prilagoditvi vozila za gibalno ovirane invalide, smo napovedali, da vas bomo seznanili, kako bo urejeno pridobivanje tehničnih pripomočkov za slepe in slabovidne, ko bodo sprejeti izvršilni predpisi.

Dne 11. oktobra 2014, je začel veljati ta Pravilnik o tehničnih pripomočkih in prilagoditvi vozila (Uradni list RS, št. 71/2014 z dne 3. 10. 2014), Pravilnik ureja tehnične pripomočke (pogoje za njihovo pridobitev, dobo trajanja, standarde kakovosti teh pripomočkov, način vzdrževanja in vrednost posameznega tehničnega pripomočka) za senzorne invalide (slepe, slabovidne, gluhe, naglušne in gluhoslepe osebe), ki te pripomočke potrebujejo v življenju za premostitev komunikacijskih ovir za omogočanje varnega in samostojnega življenja.

Upravičenci lahko uveljavljajo pravico do tehničnih pripomočkov, če:

- so državljani Republike Slovenije s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji ali tujci, ki imajo stalno prebivališče v Republiki Sloveniji,
- imajo 2., 3., 4. ali 5. kategorijo slepote ali slabovidnosti po definiciji slepote in slabovidnosti ali imajo najmanj 80-odstotno izgubo sluha po Fowlerju ali
- imajo kot gluhoslepe osebe 1., 2., 3., 4. ali 5. kategorijo slepote ali slabovidnosti po definiciji slepote in slabovidnosti in najmanj 50-odstotno izgubo sluha po Fowlerju ter
- bodo sposobni tehnični pripomoček samostojno osebno uporabljati v skladu s posebnimi pogoji, ki so za posamezni tehnični pripomoček določeni v listi tehničnih pripomočkov (npr. za slepe in slabovidne potrdilo Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije o usposobljenosti za uporabo pripomočka mobilni telefon ali tablični računalnik ali prenosni računalnik).

Posebni pogoji za uveljavitev pravice do posameznega tehničnega pripomočka so določeni v listi tehničnih pripomočkov (šifra in naziv tehničnega pripomočka, doba trajanja, pogoji za pridobitev, vrednost tehničnega pripomočka).

Vlogo za uveljavljanje pravice do tehničnega pripomočka vlagatelj vloží na kateri koli upravni enoti. Napiše jo lahko sam ali jo poda na posebnem obrazcu. Vloga mora vsebovati:

- ime in priimek vlagatelja, EMŠO, naslov prebivališča,
- naziv pripomočka, ki ga želi vlagatelj uveljaviti,
- izvid zdravnika okulista ali otorinolaringologa, ali obeh za gluhoslepe (iz izvida okulista mora biti obvezno razvidno, v katero skupino oz. kategorijo po definiciji slepote in slabovidnosti sodi vlagatelj),
- navedbo o priznanem statusu invalida po zakonu, ki urejajo družbeno varstvo duševno in telesno prizadetih oseb, če vlagatelj status ima,
- navedbo o prejemanju denarne socialne pomoči, če jo ob vložitvi vloge prejema,

- datum vložitve in podpis vlagatelja ali zakonitega zastopnika,
- posebna dokazila, ki so pogoj za uveljavitev tehničnega pripomočka, če to izhaja iz liste tehničnih pripomočkov.

Upravna enota izda odločbo, s katero odloči o pravici do tehničnega pripomočka, vrsti in šifri pripomočka, do katerega je upravičenec upravičen, vrednosti posameznega tehničnega pripomočka, določene na listi tehničnih pripomočkov in dejanski višini, v kateri se pripomoček sofinancira. Z eno odločbo se lahko odloči o pravici tudi do več tehničnih pripomočkov. Po pravnomočnosti odločbe o priznanju pravice do tehničnega pripomočka (pravici do pritožbe zoper odločbo se je možno odpovedati in s tem postane odločba takoj po izdaji pravnomočna) upravna enota upravičencu izda vrednotnico za sofinanciranje plačila tehničnega pripomočka.

Tehnični pripomočki po tem pravilniku so po določilu 20. člena Zakona o izenačevanju možnosti invalidov sofinancirani v višini 85 % vrednosti posameznega tehničnega pripomočka, ki je določena v listi tehničnih pripomočkov, 15 % pa prispeva upravičenec sam. Če upravičenec nabavi tehnični pripomoček višje cenovne vrednosti, krije razliko sam.

Za invalida, ki prejema denarno socialno pomoč po predpisih, ki urejajo področje socialnega varstva, in za invalida, ki mu je priznan status po Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb, se zagotovi plačilo pripomočkov v celotni vrednosti posameznega tehničnega pripomočka, ki je določena v listi tehničnih pripomočkov.

Tehnični pripomoček lahko upravičenec nabavi pri katerem koli dobavitelju teh pripomočkov v Republiki Sloveniji. Dobavitelju mora ob nakupu predložiti vrednotnico, ki velja kot plačilno sredstvo, saj bo ministrstvo do višine navedene na vrednotnici sofinanciralo (plačalo) pripomoček. Razliko do polne cene pripomočka plača upravičenec sam.

Slepi in slabovidni so upravičeni do naslednjih tehničnih pripomočkov: govoreči kalkulator, indikator svetlobe, prenosna elektronska lupa, sinteza slovenskega govora, ura za slepe, ura za slabovidne, govoreči diktafon, govoreča osebna tehnična, govoreča kuhinjska tehnična.

Gluhi in naglušni so upravičeni do naslednjih tehničnih pripomočkov: elektronska varuška, svetlobni hišni zvonec z alarmom, videofon, FM-sistem ali FM-sistem prilagojen za osebe s polževim vsadkom, indukcijska zanka za TV, zapestna ročna ura vibracijska, telefonski aparat z ojačevalnikom, svetlobni/zvočni indikator - budilka ali vibracijska ura budilka, baterije za polžev vsadek.

Gluhoslepi so upravičeni do naslednjih tehničnih pripomočkov: svetlobni hišni zvonec z alarmom, svetlobni/zvočni indikator - budilka ali vibracijska ura budilka, govoreča zapestna ura z vibratorjem, prenosna tipkovnica za gluhoslepe, magnetna tabla z izbočenimi črkami, indikator svetlobe, prenosna elektronska lupa.

Slepi/slabovidni, gluhi/naglušni in gluhoslepi upravičenci lahko tudi izbirajo med enim od naslednjih tehničnih pripomočkov:

- mobilni telefon,
- tablični računalnik,
- prenosni osebni računalnik.

Slepi in slabovidni ter gluhoslepi so od 1. 1. 2016 dalje upravičeni tudi do naslednjih tehničnih pripomočkov:

- programski vmesnik za uporabo osebnega računalnika za slepe,
- nadgradnja programskega vmesnika za uporabo osebnega računalnika za slepe,
- programski vmesnik za osebni računalnik za povečavo in branje,
- nadgradnja programskega vmesnika za osebni računalnik za povečavo in branje.

Pravilnik ureja tudi upravičenost do prilagoditve vozila ali sofinanciranja nakupa novega prilagojenega vozila za gibalno ovirane invalide, ki lahko sami upravljajo samó prilagojeno vozilo (upravičenec do prilagoditve vozila - voznik) ali sami ne upravljajo vozila, prilagoditev pa je nujno potrebna za vstopanje in varno vožnjo (upravičenec do prilagoditve vozila – sopotnik).

Pri tehničnih pripomočkih za senzorne invalide in prilagoditvi oziroma nakupu vozila za gibalno ovirane invalide ne gre za podvajanje s pripomočki, ki jih invalidi lahko uveljavljajo kot upravičenost iz obveznega zdravstvenega zavarovanja pri zdravstveni zavarovalnici, npr. proteze udov, invalidski voziček, bela palica za slepe, slušni aparat za naglušne idr. (gluhi niso upravičeni do nobenega pripomočka iz tega naslova).

Povezava:

[Pravilnik o tehničnih pripomočkih in prilagoditvi vozila](#)

(Op.: Povezave do Liste tehničnih pripomočkov in drugih prilog so na koncu tega pravilnika.)

[Na vrh](#)

## **DOBRO JE VEDETI: Vizualne podobe v zvoku**

*(prilagoditve vsebin na RTV Slovenija, filmi z zvočnim opisom)*

Avtor in sodelavec: *Slavica Bukovec Zupanič*

Lektoriranje: *Albert Kolar*

[Pošlji komentar](#)

Si lahko zamislite, da bi pred časom slepa oseba »videla«, kakšne barve avtomobil vozi glavni junak v filmu, kakšen izraz ima na obrazu, ko stopi iz njega, ali da bi gluhi »slišali«, kaj bere napovedovalec? Takrat so to bile res samo sanje, toda danes je, zahvaljujoč razvoju tehnologije, to realnost. Sodobna tehnologija namreč omogoča, da tudi ljudje z oviranostmi lahko dostopajo do različnih vsebin. Tako so za gluhe in naglušne na voljo vsebine, opremljene s podnapisi in tolmačem, za osebe z okvaro vida pa vsebine z avdiodeskripcijo, torej z dodatnimi zvočnimi opisi.

Treba je omogočiti enakovreden dostop do radijskih in televizijskih vsebin

Na nacionalni RTV so se že pred leti zavedli, da so njihovi gledalci in poslušalci, ki zaradi oviranosti ne morejo dostopati do informacij, v podrejenem položaju. S prilagoditvami vsebin in z lažjim dostopom do njih želi RTV Slovenija dokazati, da uresničuje svoje temeljno poslanstvo, da torej krepi družbeno ozaveščenost, bogati kulturna obzorja ter omogoča vsem svojim gledalkam in gledalcem, poslušalkam in poslušalcem enakovreden dostop do informacij in vsebin, ki jih ponuja.

Mag. Mateja Vodeb, ki je na nacionalki zadolžena za koordinacijo vsebin za osebe z oviranostmi, o tem pravi: »Ozaveščanje družbe o pravicah in potrebah ljudi z različnimi oblikami invalidnosti je eno od poslanstev javnega zavoda RTV Slovenija. Naša dolžnost je, da jim omogočimo dostop do informacij, ki opredeljujejo njihove pravice in dolžnosti, in tudi, da slovensko javnost dosledno opominjamo, da želijo invalidi doseči boljše razumevanje invalidnosti v družbi in se dejavno vključevati v politično, družbeno, gospodarsko in kulturno življenje v svojem okolju.«

Za uresničitev teh ciljev je v Multimedijem centru RTV Slovenija nastal portal Dostopno.si, ki bo omogočil hiter dostop do različnih informacij osebam z različnimi oviranostmi, predvsem gluhim in naglušnim ter slepim in slabovidnim, pa tudi drugim osebam z invalidnostjo ter starejšim s pešanjem vida in sluha. Člani uredništva se trudijo, da bo stran pregledna, prijazna, uporabna in zanimiva. Pripravili so jo v skladu s standardi in priporočili za večjo dostopnost ter vsebinsko in oblikovno prilagojenost.

V posameznih rubrikah je zbran arhiv oddaj, ki so opremljene s tolmačem v slovenskem znakovnem jeziku, in oddaj, ki so opremljene s podnapisi. Na voljo je tudi rubrika z oddajami, ki so opremljene z zvočnimi opisi. Posebna podstran je namenjena oddaji Prisluhnimo tišini, ki jo na RTV SLO pripravljajo že vrsto let.

Na spletni strani so tudi zanimivosti iz sveta invalidov, različne zgodbe iz življenja, novice, nasveti in druge uporabne informacije. Prav tako si boste v spletnem arhivu lahko ogledali zanimive prispevke in oddaje z invalidskimi vsebinami, ki so bile objavljene v različnih oddajah na RTV Slovenija, v programih regionalnih centrov in v Multimedijem centru (MMC) RTV Slovenija.

Kot so pojasnili v MMC-ju, so upoštevali tudi predloge tistih, ki jim je stran namenjena. Tako si slepi in slabovidni namreč želijo, da bi bile spletne strani kar se da preproste in pregledne ter brez nadležnih vsebin, kot so oglasi. Neradi berejo PDF-dokumente, ker ima bralnik zaslona z njimi pogosto težave, pa tudi navigacija po njih je težja. Želijo tudi, da bi bile vsebine na spletnih straneh dovolj kontrastne in besedilo dovolj veliko za branje ali da bi imeli vedno na voljo orodje za povečavo pisave in spreminjanje kontrasta.

Vodebova še posebej poudarja, da je izredno dobro in konstruktivno tudi sodelovanje s Programskim odborom za invalidsko problematiko na RTV Slovenija, ki ga v tem mandatu vodi bivši predsednik Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije, Stane Padežnik. Po njenih besedah so vsi člani aktivni, dajejo pripombe in predloge za izboljšanje stanja na področju invalidske problematike. Na sejah je vedno prisotna koordinatorka invalidskih vsebin, direktorji in vodje enot oz. njihovi pooblaščenici. Vsi zaposleni se trudijo, da bi dogovore tudi udeležili v okviru razpoložljivih finančnih sredstev.

Programski odbor šteje 9 članov, ki jih predlagajo reprezentativna invalidska društva, njihov mandat pa traja 4 leta. Konstituiran je, ko ga potrdi predsednik Programskega sveta RTV Slovenija.

Med drugim omenjeni odbor obravnava pripombe in predloge gledalcev oziroma poslušalcev v zvezi s programskimi vsebinami, namenjenimi invalidom; obravnava predloge in uresničevanje razširjanja programskih vsebin, namenjenih ljudem z okvaro vida in sluha v njim prilagojenih tehnikah; lahko daje pobude in predloge organom javnega zavoda, ti pa so jih dolžni obravnavati in se do njih opredeliti. Poleg teh opravlja še nekatere druge naloge, povezane s problematiko programskih vsebin za ljudi s posebnimi potrebami, ki so zapisane v statutu RTV SLO.

### Slepota in filmski svet se spogledujeta

Med senzorno oviranimi osebami slepi in slabovidni pri prilagajanju vsebin na avdio-video medijih kar precej zaostajajo za gluhi in naglušni. Oddaja »Prisluhnimo tišini« je na nacionalki potekala že vrsto let, ko se je zvočno opisovanje filmov šele začelo porajati. Dr. Marko Prpič, začetnik opisovanja TV vsebin o porodnih krčih pravi naslednje: »Ko smo se lotili dela, nismo imeli prav nobenih izkušenj, tako da smo se sproti učili. Ozirali smo se po primerih dobrih praks v tujini, predvsem britanskega BBC-ja, ki že vrsto let zvočno opisuje vsebine. Pionirsko delo je opravila Maja Moll, ki je poskrbela za zvočni opis nadaljevanke o Francetu Prešernu. Takrat zvočnega opisa nismo posneli vnaprej, temveč smo delali v živo, brez možnosti popravljanja napak. Drugi problem je ostal nerešen do današnjih dni. Pri prvem prenosu so morali imeti slabovidni in slepi vklopljen še radijski sprejemnik, ker so zvočni opis spremljali po posebni radijski frekvenci. Pred državo je naloga, da zagotovi, da bodo zvočni opisi prišli do slepih in slabovidnih, tako kot pride teletekst do gluhih in naglušnih.«

In kaj je pravzaprav metoda avdiodeskripcije ali zvočnega opisa? V praksi to pomeni, da je film opremljen s posnetkom glasu opisovalca, ki opisuje vse tisto dogajanje v filmu, ki ga gledalec zaradi okvare vida ne more zaznati. Dr. Marko Prpič kot dober primer navaja prizor vožnje s kočijo, v katero so vpreženi konji. Pri tem pripovedovalcu ni treba posebej omeniti kočije, ker slepi in slabovidni to lahko slišijo,

ne slišijo pa, da so lipicanci v prizoru sive barve. Razumljivo je, da opis zmeraj poteka v času, ko v filmu ni dialogov.

Z zvočnim opisom je pri nas opremljenih nekaj več kot 30 filmov. Da oblikovanje zvočnih opisov ni čisto preprosto, razlaga ena od avtoric in interpretk opisnih besedil, Maja Šumej: »Film, namenjen za opremljanje z zvočnim opisom, si prvič ogledam brez prekinitev, v celoti. Prvi ogled služi kot priprava na delo, pri katerem se, odvisno od tematike in žanra, osredotočim na bodisi zunanje, konkretno dogajanje, ali opis notranjega doživljanja likov oziroma njihovega čustvenega stanja.

V fazi opremljanja si večkrat ogledam vsak kader in skušam čim manj posegati v zvočni ambient, iz katerega si lahko poslušalec/gledalec izlušči smisel in pomen. Originalni dialogi ostanejo, opisujem samo slikovni del filma.

V primerih čustvenih stanj se izogibam konkretnemu poimenovanju (žalost, jeza, tesnoba ...), ampak raje opišem mimiko obraza, gibe telesa, ki jih povzroči tako stanje. Izogibam se večkratnim ponovitvam enakih besed in uporabljam sopomenke, večkrat tudi ekspresivne izraze. Ne opisujem sestave predmetov, ki je dobro slišna (les, kamen, kovina). Za barve uporabljam primerjave, ki se zdijo slepim in slabovidnim osebam najbolj primerne za njihovo predstavo (siva – hladna, kovinska, rdeča kot žareče sonce, modra kot nebo ali morje).

V interpretaciji poskušam ostati delno nevtralna in tako doseči objektivnost, ki gledalcu/poslušalcu dopušča lastno interpretacijo.«

Maja je z zvočnim opisom opremila tudi filma Trst je naš, režiserja Žige Virca, in Zapelji me, Marka Šantiča, ki sta bila predvajana na filmskem dnevu za slepe in slabovidne. Tega je v mesecu novembru v Kinu Šiška pripravila RTV Slovenija skupaj s Študentsko založbo Beletrina, Zvezo društev slepih in slabovidnih Slovenije ter Kinom Šiška. Poleg omenjenih dveh so predvajali še film Panika, režiserke in scenaristke Barbare Zemljič. Vsi trije režiserji, ki so pred predvajanjem filmov izrazili naklonjenost prilagoditvam na področju sedme umetnosti, so si lahko tega dne ogledali svoje filme, seveda tokrat z dodano vrednostjo zvočnih opisov.

Po besedah mag. Mateje Vodeb bi naj takšni dnevi v bodoče postali stalnica, kajti na RTV Slovenija želijo slišati odziv tistih, ki so jim filmi z zvočnim opisom namenjeni. Za večjo dostopnost TV vsebin je bila znotraj medijske hiše ustanovljena projektna skupina, ki se ukvarja z možnostjo, da bi tudi slepim in slabovidnim, podobno kot gluhim in naglušnim, v še večji meri omogočili spremljanje vsebin, predvsem tistih, ki so na voljo v tujem jeziku, a niso podnaslovljene ali sinhronizirane. Z zvočnimi opisi načrtujejo v naslednjem letu opremiti vsaj 15 filmov oziroma oddaj. V bodoče si bodo prizadevali, da bodo filmi za osebe z okvaro vida na sporedu vsaj enkrat mesečno in tako postali del rednega programa RTV Slovenija.

[Na vrh](#)



## PAMETNI TELEFONI: "Je tablica za slepo ali slabovidno osebo primeren pripomoček?"

Avtor in sodelavec: *Jožef Gregorc*

Lektoriranje: *Albert Kolar*

[Pošlji komentar](#)

S vprašanjem iz naslova in variacijami na to temo sem se pri svojem delu srečeval vse od tedaj, ko je Apple predstavil svoj prvi iPad in s tem sprožil med potrošniki pravo manijo. Odgovor na to vprašanje se od tedaj pa do danes pravzaprav ni spremenil, čeprav, ali pa ravno zaradi tega, je minilo (le) 5 let od predstavitve prvega iPada. Vmes se je s tablicami (predvsem manjšimi) naučil rokovati Google z Androidom, leta 2012 pa je na trg tablic pod blagovno znamko Surface in operacijskim sistemom Windows 8 vstopil tudi Microsoft. Dobro, če želim biti pošten, je Microsoft z zasloni na dotik poskušal že desetletje nazaj z napravami, pri katerih se je dalo zaslone obračati (ThinkPad X Series in drugi), vendar so okolje na dotik tedaj posvojili samo entuziasti in tisti, ki so delali z elektronskim pisalom. Kasneje je Microsoft skušal še z mizo, ki je ime blagovne znamke darovala njihovim sedanjim tablicam in to je, če izvemem propadli Palm in šepajoči BlackBerry, ob hitrem pregledu vse, kar se je zgodilo na področju tablic za potrošnike v zadnjih letih. Prav tako se niso spremenila načela, ki jih je treba upoštevati ob rabi tablice.

Lahko bi zapisali, da tablica ni ne tič ne miš. Kot telefon ali fotoaparati je prevelika, osebni računalnik tudi ne more biti, ker je premajhna, pa vendar je našla svoje mesto med našimi e-pripomočki, saj so ravno njene pomanjkljivosti postale tudi njene prednosti. Ogled videa je na tablici bolj udoben kot na telefonu, zdi se, da so hitre zapiske izumili ravno zaradi tablic, saj je prenosnik za take zadeve vseeno preneroden ipd.

Test

Namen testa je ugotoviti obnašanje "običajnih" bralnikov zaslona na tablicah, kjer so nameščena polnokrvna okna, torej na tablicah, ki jih poganjajo Intelove ali druge procesorske sredice na arhitekturi x86/64.

Testna oprema - prispeval Microsoft Slovenija:

- referenčna tablica: Surface 2 (RT)
- testna platforma: Lenovo Helix

V obe napravi je bil nameščen os Windows 8.1. V testno platformo sem namestil še vse trenutno najboljše povečevalnike in bralnike zaslona, ki v svojih zmožnostih navajajo tudi podporo zaslonom na dotik. Test naj bi potekal tako, da bi se scenarij izvedel najprej na referenčni tablici in nato bi se vse skupaj ponovilo z vsakim kosom programske kode posebej na testni platformi.

Kolumna, ki jo prebirate, je v začetku pravzaprav želela biti pregledni test bralnikov in povečevalnikov zaslona na operacijskem sistemu Windows (arhitektura x86/64), vendar se je izkazalo, da niti eden od preizkušenih bralnikov ni prišel dlje od

napovedane podpore zaslonom na dotik. Zgodba s povečevalniki je tu diametralno drugačna, kar pomeni, da so praktično vsi (p) osvojili delo z dotiki.

Ko sem testiral, sem kot referenco vzel Surface 2 (RT), saj na ARM vejo oken trenutno ni mogoče namestiti pomožnih tehnologij, ki so jih ustvarili tretji proizvajalci. Ker sem se osredotočal samo na to, kako bralniki delujejo prek zaslonov na dotik, je bilo zmagovalca testa še na moje presenečenje kar prelahko določiti. To je Microsoftov Narrator. Ta je edini, ki geste sprejema tako, kot od programa pričakujemo. To pomeni, da je pri njem triprsti dotik res pomenil triprsti dotik, tudi drugače je bila hitrost in predvsem natančnost sprejemanja ukazov in odzivnost vrhunška, kar za ostale bralnike zaslona ne moremo reči. Še več, vsi ostali so bili pravcato razočaranje. Dogajalo se je, da so se bralniki ujemali v neskončne zanke, dotike so interpretirali in zaznavali površno, ali pa sploh ne, kar pomeni, da je potrebno za delo z bralnikom zaslona, ki ni Narrator, obvezen nakup dodatne tipkovnice, bodisi v obliki pokrova, ali v drugi izvedbi.

Ko sem testiral povečevalnike zaslona, so se vsi brez izjeme odrezali enako dobro pri povečavi danega besedila v dokumentu, povečavi in pomanjšavi namizja, menjavi kontrasta ipd.

#### Posledice ugotovitev

Tako postavimo predvsem slepe v dilemo. V primeru, da želijo tablico, kjer bodo lahko poganjali tudi programe, ki so napisani za okna (arhitektura x86/64), lahko izbirajo med dvema možnostma.

Prva je Narrator, ki ponuja odlično izkušnjo na dotik, vendar je slabši pri drugih nalogah, ki jih mora opraviti pravi bralnik zaslona, druga pa je tablica/hibrid, ki izgublja na prenosnosti, vendar ponuja prednost priklopa prave tipkovnice in prednost uporabe bralnikov zaslona, ki jih je slepa oseba vajena.

V primeru, da bi se sam odločil za nakup tablice na tej arhitekturi, bi izbral drugo možnost, čeprav bi imel element več, ki bi ga prenašal s seboj. Roko na srce, ko želi slepa oseba polnokrvno uporabljati tablico, bo o nakupu tipkovnice razmišljala tudi, če biva v Applovem ali Googlovem ekosistemu, ali pa če bo kupovala tablico z okni na ARM arhitekturi. Zahvaljujoč dobri posvojitvi rokovanja na dotik imajo slabovidni tako rekoč enako izbiro kot polnovideči ljudje.

#### Sklep

Ob tem bi bilo dobro prelitati tudi nekaj črnila na temo oken in telefonskih oken. Predvsem ob uporabi Narratorja me je večkrat obšla misel, da bi predvsem ARM vejo oken in telefonska okna v Microsoftu morali združiti ali spojiti že včeraj in ne še le z naslednjo različico (Windows 10). Vseeno je bolje pozno, kot nikoli, če je iz ščebetov, ki jih spuščajo v eter pri Microsoftu, razbrati, da bodo to dejansko storili. Če se to kljub vsemu ne bo zgodilo, bo tako slepi, kot slabovidni osebi napravo s telefonskimi okni težko priporočiti, saj dvomim v to, da je možno v enem letu in pol na novo razviti pomožne tehnologije do stopnje, kot so v drugih sistemih. Sicer pa lahko že zdaj zapišem, da si po načinu uporabe sodeč, sistema že delita del kode, kar je pri pomožnih tehnologijah opaziti. Ampak to je vseeno premalo. Prej bodo združili

prednosti enega in drugega v enoten sistem, prej bomo lahko pisali, da je to tudi za slepe in slabovidne vrhunski sistem. Kot primer različnih obnašanj lahko izpostavim prepovedano hkratno rabo storitve bralnika in povečevalnika v telefonskih oknih, medtem ko je to v veji namiznih oken (Windows) to možno delati.

Odgovor na vprašanje z začetka kolumne je torej v svoji zapletenosti precej jasn. Če vedo, zakaj jo bodo uporabljali, je nakup tablice smiseln tudi za slepe, še bolj pa za slabovidne. Res je, ob tem se bodo vsi morali zavedati omejitev, prek katerih ob uporabi tega kosa strojne opreme ne bomo mogli iti. To pomeni, da tablica ne more biti zamenjava za osebni računalnik, temveč samo njegovo dopolnilo in prav tako to ne more biti mobilni telefon, ker je tablica preprosto prevelika, v marsikateri pa del radijske opreme, ki skrbi za povezavo v mobilna omrežja, sploh ni vgrajen.

[Na vrh](#)

## **NAMIGI IN NASVETI: Deset najboljših brezplačnih protivirusnih programov leta 2014, Sedem načinov, kako opraviti s Facebook neprijetneži**

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Lektoriranje: avtor

[Pošlji komentar](#)

### 87. Deset najboljših brezplačnih protivirusnih programov leta 2014

Dandanes je uporaba protivirusnih programov tako rekoč obvezna, saj je možnost okužbe vedno prisotna. To še kako drži tudi za pametne mobilne telefone in tablične računalnike Android in iOS, ki so prav tako nadvse priljubljeni pri nepridipravah. Že ob majhni nepredvidnosti smo namreč lahko tako ob osebne podatke kot ob zajetno količino denarja.

Ob mnogih plačljivih protivirusnih programih je uporabnikom osebnih računalnikov in mobilnih naprav na voljo bogata paleta brezplačnih protivirusnih programov. Poglejmo si seznam desetih brezplačnih protivirusnih programov za različne operacijske sisteme, ki so dovolj dobri za zaščito pred vsakodnevnimi nevarnostmi. Če bomo k temu dodali še previdno deskanje po svetovnem spletu, se bomo brez težav izognili številnim bolj ali manj nevarnim zlonamernim kodam, ki mrgolijo po svetovnem spletu.

Deset najboljših brezplačnih protivirusnih programov letošnjega leta:

- Ad-Aware Free Antivirus+  
[Windows](#)
- Avast! Free Antivirus  
[Windows](#)  
[Mac OS X](#)  
[Android](#)
- Avira Free Antivirus  
[Windows](#)  
[Mac](#)  
[Android](#)  
[iOS](#)
- AVG AntiVirus Free 2014  
[Windows](#)  
[Mac OS X](#)  
[Android](#)
- Bitdefender Antivirus Free Edition  
[Windows](#)
- Comodo Antivirus Free  
[Windows](#)  
[Mac](#)  
[Android](#)
- Emsisoft Emergency Kit Free  
[Windows](#)
- Malwarebytes Anti-Malware Free  
[Windows](#)

- Microsoft Windows Defender  
[Windows](#)
- Panda Cloud Antivirus  
[Windows](#)

Vir: [Računalniške novice](#)

## 88. Sedem načinov, kako opraviti s Facebook neprijetneži

Vsi uporabniki družabnega omrežja Facebook vemo, da se med uporabniki najde tudi nekaj takšnih, s katerimi zaradi njihovih takšnih ali drugačnih neprijetnosti preprosto nočemo več imeti opravka. Poglejmo si sedem načinov, kako se jih elegantno znebimo.

### 1. Skrijte objavo ali komentar

Če želite pretkano skriti neželen komentar na svojo objavo, se pomaknite v desni zgornji kot komentarja in kliknite na »x« ter izberite »Skrij« (Hide). Dotični komentar bo viden le uporabniku, ki je komentiral in njegovim/njenim prijateljem, tako da ni skrbi za razburjanje.

Podobna zgodba je s skrivanjem objav vaših prijateljev z zidu vaše Facebook strani. Zopet se postavite v desni zgornji kot objave, kliknite na »x« in izberite »Hidden from Page« (Skrij).

### 2. Izbrišite objavo ali komentar

Podobno kot skrivanje deluje tudi brisanje: kliknite na »x« in nato za »Hide« izberite »Delete« (Izbriši). Takšen komentar zdaj ne bo viden več nikomur na Facebooku, niti avtorju, za omenjeno funkcijo pa obstaja tudi »Undo« (Razveljavi).

Če želite izbrisati neželena objavo svojega prijatelja, kliknite na »x« desno zgoraj, izberite »Delete«, od tukaj naprej pa imate možnost brisanja ali »Delete And Ban User«, s čimer si zagotovite trajno odstranjenost objave spornega prijatelja.

### 3. Prijavite sporno objavo ali komentar

Vedno, kadar brišemo komentar ali objavo, nam Facebook ponudi še možnost prijave. Pri objavah kliknite na »x«, nato izberite »Report/Mark as spam«. Ta ukaz se lahko razveljavi.

Pri komentarjih je postopek podoben: kliknite na »x« in nato »Report« (Prijavi). Od tukaj naprej imate možnost anonimno prijaviti komentar kot neželena objavo, sovražni govor, seksualno vsebino, osebni napad, nasilje itd., Facebook pa bo nato preveril, če gre res za sporno objavo.

### 4. Odgovorite na komentar

Včasih lahko negativen komentar razočaranega prijatelja spremenite v pozitivno izkušnjo. Prijazno se mu zahvalite za povratno informacijo, mu pojasnite težavo, ponudite alternativno rešitev itd. Ne samo, da bo dotičen prijatelj najverjetneje zadovoljen, tudi vsi ostali bodo videli, da vam je mar za prav vse FB prijatelje.

## 5. Premaknite pogovor izven Facebooka

V resnejših in bolj zapletenih primerih je dobra ideja, da spor ali pogovor ali težavnega prijatelja preusmerite izven Facebooka. Ponudite mu npr. svoj e-poštni naslov, kjer boste težavo odpravili. Seveda ne pozabite tega javno zapisati pod komentar. Volk sit (vi in sporen prijatelj), koza cela (ostali prijatelji). Lahko pa pogovor preusmerite na zasebna sporočila na FB strani. Pišite na »zs« na FB strani prijatelja, ki mu nameravate nekaj zasebno sporočiti.

## 6. Blokirate prijatelja

Najpreprostejša in dolgoročno verjetno ena bolj učinkovitih metod za zares težke prijatelje je odstranitev prijatelja in prepoved nadaljnje interakcije preko vaše FB strani. Takšni prijatelji bodo še vedno videli vašo stran in bodo lahko delili vsebine, le komentiranje in objavljanje jim bo onemogočeno.

Blokiranje preko objave poteka podobno kot skrivanje: kliknite na »x«, nato »delete« zatem pa izberite »Delete And Ban User«.

Pri komentarjih najprej skrijte komentar, nato pa pod komentarjem izberite »Ban«. Prijatelje lahko blokirate tudi preko Admin vmesnika: izberite zavihek »Get More Likes«, izberite »See Likes«, nato pa izberite »x« poleg prijatelja, ki ga ne marate. Če si želite ogledati celoten seznam svojih blokiranih prijateljev, pojdite na »Edit Page > See Banned Users«. Če ne izberete »Ban Permanently«, bo prijatelj samo odstranjen s strani, kar pomeni, da je odstranjen njegov Like in vaše objave ne bodo več vidne na njegovem zidu.

## 7. Ignorirajte

Včasih je primerno žaljiv ali kako drugače škodljiv govor preprosto ignorirati. Če se zdi sporna izjava neumna vam, se bo po vsej verjetnosti zdela neumna še ostalim 99,9% prijateljem, ki so nanjo naleteli. Obstaja tudi velika verjetnost, da bodo tega prijatelja prijavili ostali prijatelji ali ga vsaj ignorirali.

Vir: [Računalniške novice](#)

[Na vrh](#)

## OGLASNA DESKA: Mednarodni fenološki park v mestnem parku Tivoli

Avtor: *Sabina Dermota*

Lektoriranje: *Albert Kolar*

[Pošljij komentar](#)

Najbrž veliko obiskovalcev ljubljanskega Tivolija ne ve, da v nedrjih parka obstaja mednarodni fenološki vrt. Zanimivost, ki si od letošnjega maja zasluži posebno pozornost tudi nas, slepih in slabovidnih.

Sama beseda fenologija izhaja iz grških besed *phaino*, ki pomeni pojaviti se, in *logos*, ki označuje preučevanje. Veda predstavlja vejo ekologije, ki preučuje zakonitosti periodičnih pojavov v razvojnem krogu rastlin in živali ter ugotavlja njihovo odvisnost od sezonskih in letnih nihanj podnebnih dejavnikov okolja na določenem območju. Začetki te znanosti segajo daleč v zgodovino Kitajske in Japonske, kjer so prvi fenološki zapisi stari okoli 3000 let. V Evropi so prvi zapisi nastali okoli leta 1550 na Poljskem in so se nanašali na cvetenje in olistanje zdravilnih rastlin, na Švedskem pa je okoli leta 1750 [Carl von Linné](#) na podlagi opazovanj izdelal prvi rastlinski koledar. Tako je bil prvi, ki je te rastlinske pojave povezal z vremenskimi in podnebnimi dejavniki. V Sloveniji prvi zapisi o fenologiji segajo v sredino 18. Stoletja in jih najdemo v knjigi *Flora Carniolica* iz leta 1760. Napisal jo je Giovanni Antonio Scopoli, tirolski zdravnik in naravoslovec (3. junij 1723 - 8. maj 1788). Kot zdravnik je med leti 1754 in 1769 služboval v Idriji in preučeval tudi rastlinstvo v naših krajih. Njegova knjiga je prvo znanstveno delo o naravi v Sloveniji. V njej je opisanih okoli 1.100 rastlinskih vrst iz severozahodnega dela Slovenije. V času Jugoslavije se je uradno s fenologijo pričela ukvarjati hidrometeorološka služba, od leta 2001 pa je njeno delo prevzel oddelek za agrometeorologijo na Agenciji RS za okolje. Slovenski strokovnjaki so se povezali v svetovno meteorološko zvezo, v okviru katere je bila ustanovljena tudi mednarodna mreža fenoloških parkov. Fenološki park, ki je del mestnega parka Tivoli, je posebnost mesta Ljubljane in slovenskega prostora, saj je edini tovrstni park v državi.

V ljubljanskem fenološkem parku uspevajo drevesa, ki jih lahko najdemo tudi drugod po državi: rdeči bor, smreka, omorika, hrast dob, sivi topol, bukev, češnja, puhasta breza, lipovec, trepetlika, jerebika, leska, robinija, več vrst vrbe, vendar imajo slednja posebno lastnost in sicer so kloni. To pomeni, da vsaka rastlina izhaja iz ene matične rastline iste vrste. Razmnožena in vzgojena so bila v matičnem vrtu v Nemčiji. To pomeni, da imajo vsa drevesa in grmi v evropski mreži fenoloških parkov enako gensko zasnovo in prav zato omogočajo enotno primerjavo vpliva podnebnih dejavnikov nanje v širšem geografskem prostoru. Slovenski fenološki park je bil ustanovljen leta 1958 in od tedaj zanj skrbi in opazuje razvoj rastlin v njem več rodov agrometeorologov. Po enotnem načinu opazovanja za vso mrežo fenoloških parkov vestno beležijo, kdaj spomladi ozelenijo, zacvetijo, se jesensko obarvajo in odvržejo liste. Sistematično zbrani fenološki podatki imajo izjemen pomen pri preučevanju medsebojnih vplivov med atmosfero in biosfero. Dolgoletni nizi fenoloških podatkov so neprecenljivi z vidika spremljanja in preučevanja podnebnih sprememb in njihovega vpliva na razvoj rastlin. Fenološki podatki o opazovanih rastlinah so shranjeni v mednarodnem arhivu fenoloških podatkov, za katerega skrbi Humboldtova univerza v Berlinu, in so vključeni med podatkovne vire za številne mednarodne raziskave podnebnih sprememb. Ena od pomembnejših ugotovitev teh

raziskav je bila, da se rastline odzivajo na podnebne spremembe. Pojav spomladanskih fenoloških faz je zgodnejši, jesenske fenološke faze pa so kasnejše. Letno rastno obdobje se torej podaljšuje. Tudi v ljubljanskem fenološkem parku se odražajo vplivi segrevanja okolja. Po zadnjih ugotovitvah ARSO je trend povečevanja spomladanske temperature zraka za zadnje petdesetletno obdobje 0,4 °C na desetletje. Opazen dvig temperature zraka je sprožil zgodnejši pojav spomladanskih fenoloških faz opazovanih rastlin. Podatki dolgoletnih opazovanj kažejo, da na primer sivi topol v povprečju olista do 9 dni prej. Tudi letošnja pomlad nas je presenečala z nadpovprečnimi temperaturami zraka, spomladansko prebujanje rastlin pa se je uvrstilo med izjemno zgodnje. Sivi topol je olistal že v prvih dneh aprila, dobrih 16 dni prej kot povprečno. Je pa februarški žled uničil nekaj odraslih dreves in mlajših grmov, kar bo treba nadomestiti z novimi rastlinami in vse dogodke vestno zabeležiti v arhiv parka.

Sredi zelenih površin Tivolija, tik nad igrišči za tenis, se razprostira nekaj arov veliko zemljišče, na katerem so zasajene opazovane rastline. Agencija RS za okolje in Mestna občina Ljubljana sta sklenili, da na fenološki park opozorita širšo javnost. K sodelovanju sta povabili tudi Zvezo slepih in slabovidnih in pripravili informativne table, ki so označene tudi z brajevo pisavo. Za priložnost obeležitve letošnjega svetovnega dneva podnebnih sprememb, ki mu je posvečen 15. maj, je bila 23. maja 2014 svečana otvoritev postavitve novih tabel. Poleg uslužbencev ARSO so se je udeležili tudi predstavniki Zveze slepih in slabovidnih, mestne občine Ljubljana, predstavniki parka Tivoli, novinarji in kar nekaj mimoidočih obiskovalcev Tivolija. Prisotne sta nagovorila generalni direktor Agencije RS za okolje, g. Joško Knez, in ljubljanski župan, g. Zoran Jankovič. Prisotni smo se ob tem dogodku naučili marsikaj zanimivega. Nekaj od tega pa si vsak lahko prebere v samem parku. V poduk sta nam dve tabli. Na levi je opisan zgodovinski razvoj ter pomen in namen fenološkega opazovanja. Na desni tabli je najprej legenda, ki označuje posamezno rastlinsko vrsto na zemljevidu. Desno od legende je zemljevid, na katerem so teritorialno označene opazovane rastline. Na zemljevidu so v brajevi pisavi napisane številke, ki predstavljajo posamezno rastlino. Tako si tudi mi lahko predstavljamo teritorialno obliko parka in zasaditev v njem. Ob vsaki rastlini v parku je posebna tablica z imenom rastline v slovenskem in latinskem jeziku tudi v brajevi pisavi.

Kot lahko vsakodnevno opažamo, so izredni vremenski dogodki postali stalnica našega življenja. To se še posebej odraža na rastlinskem svetu. Zato so tovrstna spremljanja še zlasti pomembna. V letu 2014 mednarodna mreža v Evropi šteje 89 fenoloških parkov. Zajema geografski prostor od Irske in Finske na severu, do Portugalske na zahodu, Makedonije na jugu in Baltskih držav na vzhodu. Naš fenološki park je med starejšimi v Evropi in zaradi neprekinjenega skoraj 60 letnega delovanja zavzema pomembno mesto v tej evropski mreži fenoloških parkov.

Viri podatkov:

Arhivsko gradivo Agencije RS za okolje, ki ga skrbno vodi agrometeorologinja Ana Žust,  
Internet

[Na vrh](#)



## **NOVIČKE: Obisk strokovne ekskurzije tehničnih pripomočkov v Münchnu, Narejen pametni telefon izključno za slepe**

Avtor in sodelavec: *Jure Srebrovič*

Lektoriranje: *Albert Kolar*

[Pošlji komentar](#)

Obisk strokovne ekskurzije tehničnih pripomočkov v Münchnu:

V četrtek, 23. 10. 2014, smo izbrani člani Medobčinskega društva slepih in slabovidnih Maribor obiskali nemško medobčinsko društvo v Münchnu, kjer je potekala razstava tehničnih pripomočkov za slepe in slabovidne. Tam so bili številni evropski razstavljalci, kot so: Worle.optik, predstavili so različne odtenke filter očal; Eschenbach, predstavili so raznovrstne oblike in povečave optičnih lup. Od teh sta zanimivi namizna in žepna elektronska lupa. Novost je žepna elektronska lupa MOBILUX DIGITALTOUCH HD, ki ima možnost povezave preko USB kabla na računalnik, cena 750 €.

ProTak – Sara CE je bralnik besedila v 18. različnih jezikih. Ta bralnik je izdelek s poličko, na katerega položimo papir z besedilom, nato pritisnemo gumb za začetek skeniranja in zasliši se zvok, podoben tistemu pri fotografiranju. Nekaj sekund kasneje pa nam potem naprava začne brati besedilo z želenim prej nastavljenim jezikom. V našem primeru testiranja smo slovensko besedilo brali s češko indikacijo.

Ogledali pa smo si še tudi: ProTak – Braille Sense U2 - vrstica z 32 brajevimi celicami in z brajevo tipkovnico, primerna za zapiske. ProTak – Focus 80 Blue, 80 Braille-Module je vrstica, ki, kot zanimivost, stane kar neverjetnih 11 tisoč evrov, je pa 80 celična. Focus 14 Blue je 14 celičen brajev zaslon, primeren za mobilni telefon, predvsem za iPhone, saj ima na svojih tipkah vse ustrezne ukaze za krmiljenje pametnega telefona. Videli smo tudi izdelek ProTak – Sara CE – Vorlesegerät.

Hedo low vision - MagniLink S je več namenska kamera, priključena na monitor. Namenjena je branju besedil na mizi, oddaljenih besedil, pa tudi samourejanju. Naši preizkuševalci so bili zelo navdušeni, saj so dejali, da jim je kamera približala tudi besedilo, oddaljeno preko 10 metrov. Takšna kamera bi slabovidnim izredno olajšala pouk v rednih osnovnih ali srednjih šolah, saj jim ne bi bilo treba sedeti v prvi vrsti, da bi lahko brali s table.

Izredno zanimiv je tudi izdelek MagniLink S – Mobiles Bildschirmlesegerät, govoreči sistem za nakupovanje v trgovinah. Naprava ima v pomnilniku kode izdelkov (gospodinjskih, čistila, zdravila,...), z napravo poskeniramo kodo in nam pove izdelek. Proizvajalec pravi, da tovrstni izdelek za zdaj deluje le za nemško in avstrijsko tržišče, saj ima v pomnilniku samo kode le teh.

Penny Talks- Ihr sprechendes Markierungssystem je govoreče pisalo, ki ima priložene kode, kodo poskeniraš, po pisku posnameš krajše besedilo npr. ime izdelka in datum, kodo nalepiš na izdelek in ga shraniš. Ko potrebuješ izdelek z govorečim pisalom poskeniraš kodo in ti pove, kaj si shraniš. Stane 140 evrov in ima priloženih 200 kod. Dodatni nakup kod je možen in sicer 500 kod stane 20 evrov. Te kode so v

bistvu kot nekakšne nalepke, ki imajo v sebi nekaj, na podlagi česar si zapomnijo, kaj si posnel in nalepil na izdelek.

HedoScan K – Vorlesegerät je bralnik teksta, ki ima veliko funkcij in tipk, za lažjo uporabo si nerabljene tipke lahko pokriješ s priloženo šablono. Naprava s papirja formata A4 poskenira besedilo, ga prebere, nato pa ga lahko pretvorimo v doc, html, pdf, txt in druge formate, ter elektronsko shranimo. Papir vložimo na poličko, ki jo nato prekrijemo z vratci.

Webbox2 je radio in predvajalnik televizijskih programov. FaMe je detektor barv z zvočnim izhodom, ki prepozna približno 420 odtenkov barv, stane okrog 400 evrov, govori pa v nemščini. Plectalk PTN2 je predvajalnik, ki bere DAISY knjige, ostale zvočne formate ter radijske postaje, shranjene v predvajalniku. V njihovem primeru samo nemške, lahko pa se preko URL povezav dodajajo tudi ostale.

Ekskurzija je bila zelo poučna, saj smo imeli možnost veliko videti. Mene so se najbolj dotaknili bralnik besedil, ki bere besedila s papirja v 18 jezikih, ter naprava za prepoznavanje izdelkov v trgovinah preko črtnih kod.

Vir: poročilo o ekskurziji iz Mariborskega društva, tajnica Petra Vogrinec Črnezel

Narejen pametni telefon izključno za slepe:

Telefon bo stal 184 dolarjev, proizvaja pa ga podjetje z imenom Kriyate

Da bi omogočili slepim uporabnikom čim lažjo in učinkovito uporabo pametnega telefona, je indijsko podjetje Kriyate razvilo pametni telefon za osebe z omenjeno invalidnostjo. Čeprav na sodobnih pametnih telefonih obstajajo možnosti glasovnih ukazov in vibracije, ki bistveno olajšajo uporabo naprave, omenjeni telefon uporablja majhne iglice, ki bodo izpisale besedo, številko ali izrisale sliko v brajevi pisavi, ki se jo večina slepih uči.

Cena 184 dolarjev sploh ni visoka, če upoštevamo, da se telefon proizvaja samo za določeno ciljno skupino ljudi, torej za slepe. Gre torej za izvrsten izum, ki bo pomagal slepim v vsakodnevnem življenju.

iz srbščine prevedel Jure Srebrovič  
vir: Telegraf (Telegraf.rs), 20. 10. 2014

[Na vrh](#)

© 2002-2014, [Uredništvo Rikoss](#), [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)